

Učinki prisilne poravnave na zavarovane terjatve in domneve insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi

Blaž Hrastnik, doktor pravnih znanosti, odvetnik v Odvetniški družbi Rojs, Peljhan, Prelesnik & partnerji o.p., d.o.o.⁹⁶

1. Uvodno

Vprašanje učinkov prisilne poravnave na zavarovane terjatve ter vprašanje uporabe domnev insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi sta se posebej izpostavili v enem najbolj znanih predstečajnih postopkov v zadnjih letih, tj. v predstečajnem postopku nad družbo T - 2 družba za ustvarjanje, razvoj in trženje elektronskih komunikacij in opreme d.o.o. (v nadaljevanju: *T - 2* ali *dolžnik*). Omenjeni predstečajni postopek je bil deležen velikega zanimanja tako strokovne, kakor tudi splošne javnosti, saj je zaradi številnih njegovih posebnosti znatno odstopal od običajnih tovrstnih postopkov.

Ta prispevek najprej obravnava teoretična izhodišča glede vprašanja učinka prisilne poravnave na zavarovane terjatve ter vprašanja uporabe domnev insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi, v nadaljevanju pa analizira stališča, ki so jih glede istih vprašanja zavzela sodišča, s posebnim poudarkom na treh sodnih odločbah, ki so bili izdane v okviru predstečajnega postopka nad *T - 2*, in sicer sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016, sklep Vrhovnega sodišča RS opr. št. III Ips 75/2016 z dne 11. 8. 2016 in odločbo Ustavnega sodišča RS št. Up-280/16-108, Up-350/16-102, Up-745/16-93, Up-750/16-94, U-I-72/16-8, U-I-160/16-6 z dne 22. 3. 2017 (v nadaljevanju: *odločba Ustavnega sodišča RS, št. Up-280/16-108, 22. 3. 2017*).

Z namenom boljšega razumevanja konteksta, v katerem so bile izdane v tem prispevku obravnavane sodne odločbe ter z namenom boljšega razumevanja vprašanj, ki jih ta prispevek obravnava, so v naslednjem razdelku predstavljeni nekateri ključni podatki o predhodnih postopkih, ki so nad dolžnikom tekli pred vložitvijo predloga za začetek stečajnega postopka. Poleg tega pa so predstavljena tudi najpomembnejša procesna dejanja v predstečajnem postopku, katerih rezultat so bile v tem prispevku izpostavljene sodne odločbe.

2. Osnovni podatki o dolžniku in njegovi insolventnosti

2.1. O dolžniku in nastopu njegove insolventnosti

Družba *T - 2* je bila ustanovljena 11. 5. 2004 in njena osnovna dejavnost je opravljanje telekomunikacijskih storitev – telefonije, interneta, televizije in mobilne telefonije. Družba je za zagotavljanje dostopa uporabnikov do storitev zgradila lastno optično omrežje v določenih delih slovenskih mest ter zgradila tudi mrežo lastnih baznih postaj za zagotavljanje dostopa do mobilnega omrežja. S tem v zvezi je družba v začetnih letih njenega poslovanja vlagala precejšnja sredstva v jedrno omrežje, dostopna omrežja xDSL, optično in mobilno omrežje. Investicije je družba financirala iz lastnih sredstev in zunanjih virov, med katerimi je bil najpomembnejši dolgoročni kredit v glavnični višini 120 mio evrov, ki ga je dolžniku kot kreditojemalcu v letu 2007 zagotovil sindikat sedmih poslovnih bank (v nadaljevanju *sindicirana kreditna pogodba*).⁹⁷ Dolžnik z zagotovljenimi finančnimi viri lastnikov in posojili ni uspel izpolniti investicijskih načrtov in zaključiti investicije v omrežje, kar je pripeljalo do tega, da rast števila naročnikov storitev dolžnika ni sledilo investicijskim načrtom.⁹⁸ Dolžnik je bil tudi kapitalsko neustrezen, saj ni uspel zagotoviti zadosti dolgoročnih virov financiranja za investicije v dolgoročna sredstva. Po izvedenem prevrednotenju

⁹⁶ Zaradi celovite seznanjenosti bralca z obravnavanimi primeri je potrebno pojasniti, da je Odvetniška družba Rojs, Peljhan, Prelesnik in partnerji o.p., d.o.o. po pooblastilu zastopala upnike – predlagatelje v predhodnem stečajnem postopku nad *T - 2* v vseh fazah postopka.

⁹⁷ Terjatve po omenjeni kreditni pogodbi so posebej izpostavljene, saj so bile podlaga za predlog za začetek stečajnega postopka nad dolžnikom, ki je bil vložen v letu 2014.

⁹⁸ Načrt finančnega prestrukturiranja družbe *T - 2* (v nadaljevanju: NFP), objavljen dne 6. 1. 2011 na portalu AJPEŠ pod ID objave 809647, str. 3 – 4.

določenih sredstev je poslovodstvo dolžnika v letu 2010 ugotovilo, da ima dolžnik za 68,5 mio evrov več obveznosti od premoženja ter ugotovilo, da je prezadolžen in tako insolventen.⁹⁹

2.2. Prisilna poravnava

Ob nastopu dolžnikove insolventnosti je upnik TELEKOM SLOVENIJE, d.d. dne 17. 9. 2010 vložil predlog za začetek stečajnega postopka nad dolžnikom, slednji pa je dne 2. 11. 2010 vložil zahtevo za odložitev odločanja o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka. Okrožno sodišče v Mariboru je s sklepom opr. št. St 1279/2010 z dne 25. 11. 2010 na podlagi prvega odstavka 237. člena ZFPPIPP odločanje o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka odložilo do 3. 1. 2011 in v tem obdobju je dolžnik z vložitvijo predloga za začetek postopka prisilne poravnave dne 30. 12. 2010 zahtevo za odločitev odločanja o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka opravičil, zato je bilo odločanje o upnikovem predlogu za začetek stečajnega postopka prekinjeno. S sklepom Okrožnega sodišča v Mariboru opr. št. St 29/2011 z dne 13. 1. 2011 se je nad dolžnikom začel postopek prisilne poravnave.

V postopku prisilne poravnave nad dolžnikom upniki terjatev in ločitvenih pravic, ki so jih pridobili na podlagi sindicirane kreditne pogodbe, z izjemo enega upnika,¹⁰⁰ niso prijavili. Pri tem je potrebno dodati, da so bile terjatve omenjenih upnikov podzavarovane,¹⁰¹ saj je bila vrednost zavarovanj nižja od višine zavarovanih terjatev. Upniki po sindicirani kreditni pogodbi terjatev in ločitvenih pravic niso prijavili zaradi takrat veljavnih določb ZFPPIPP, ki še niso predvidevale možnosti prestrukturiranja zavarovanih terjatev (peti odstavek 200. člena ZFPPIPP) in tudi niso zagotavljale glasovalne pravice zavarovanim upnikom s podzavarovanimi terjatvami v nezavarovanem delu njihovih terjatev (četrti odstavek 201. člena ZFPPIPP). Tudi glede upnika po sindicirani kreditni pogodbi, ki je svojo terjatev, zavarovano z ločitveno pravico, prijavil, Okrožno sodišče v Mariboru s sklepom o preizkusu terjatev opr. št. St 29/2011 z dne 4. 5. 2011 v zvezi s končnim seznamom preizkušenih terjatev z dne 7. 5. 2011, obstoja terjatve in ločitvene pravice ni ugotavljalo, saj je ugotovilo, da omenjeni upnik kot zavarovani upnik v postopku nima glasovalne pravice, ker nanj prisilna poravnava na podlagi tretjega odstavka 200. člena ZFPPIPP ne učinkuje, terjatve in ločitvene pravice omenjenega upnika pa tudi ni med ugotovljenimi terjatvami na seznamu terjatev, ugotovljenih v postopku prisilne poravnave.

Prisilna poravnava nad dolžnikom je bila potrjena s sklepom Okrožnega sodišča v Mariboru opr. št. St 29/2011 z dne 28. 11. 2011, sklep o potrditvi prisilne poravnave pa je postal pravnomočen v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 22/2012 z dne 16. 2. 2012. Potrjena je bila prisilna poravnava, po kateri je dolžnik dolžan plačati 44 odstotkov (nezavarovanih) terjatev v roku 9 let od pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave, pri čemer pa se terjatve upnikov ne obrestujejo.

Za ta prispevek ni nepomembna tudi okoliščina, da je tekom postopka prisilne poravnave nad dolžnikom Okrožno sodišče v Mariboru s sklepom opr. št. St 29/2011 z dne 5. 5. 2011 dovolilo spremembo načrta finančnega prestrukturiranja (v nadaljevanju *NFP*).¹⁰² Dolžnik je v sNFP med drugim navedel, da bo izvedel vrsto drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, ki jih je časovno opredelil, v njem je navedel projekcijo rezultatov poslovanja, ki je med drugim predvidevala številčno določeno dinamiko povečevanja števila naročnikov storitev, poleg tega pa je v finančni projekciji predvidel, da bo do unovčitve predmetov zavarovanja (zlasti gre za optično omrežje) tekoče poplačeval¹⁰³ zapadle obveznosti po sindicirani kreditni pogodbi vse do unovčitve predmetov zavarovanje, ki je bila predvidena v letu 2014.¹⁰⁴ Dolžnik je v sNFP predvidel tudi, da bo v letih v obdobju od potrditve prisilne poravnave do zapadlosti obveznosti do navadnih upnikov izkazoval vsako leto višji čisti dobiček, s čimer bi ustvaril zadostno kumulacijo, ki bi mu omogočila poplačilo v prisilni poravnavi zmanjšanih obveznosti do navadnih upnikov ob njihovi zapadlosti v višini približno 85 milijonov evrov.¹⁰⁵

⁹⁹ NFR, str. 9.

¹⁰⁰ HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d.

¹⁰¹ S pojmom podzavarovanih terjatev označujemo terjatve, kjer se zavarovanje sicer nanaša na celotno zavarovano terjatev, vendar pa vrednost zavarovanja ne dosega vrednosti zavarovane terjatve.

¹⁰² Spremenjeni načrt finančnega prestrukturiranja družbe T – 2 (v nadaljevanju: sNFP), objavljen dne 5. 5. 2011 na portalu AJNES pod ID objave 878989.

¹⁰³ sNFP, str. 35.

¹⁰⁴ sNFP, str. 38-39.

¹⁰⁵ sNFP, str. 35-40.

V okviru postopka prisilne poravnave je upniški odbor dolžnika dne 21. 4. 2011 sprejel sklep o zmanjšanju osnovnega kapitala na poenostavljen način za namen pokrivanja izgube, sočasno pa je bil sprejet sklep o povečanju osnovnega kapitala z novimi vložki (199.a člen ZFPPIPP).¹⁰⁶ Na podlagi teh sprejetih sklepov sta družbenici družbe T – 2 poleg štirih ostalih subjektov postali tudi družbi GRATEL gradbeništvo, telekomunikacije, inženiring, trgovina, storitve d.o.o. (v nadaljevanju GRATEL) in LOKAINVEST, podjetje za svetovalni inženiring, d.o.o., Škofja Loka (v nadaljevanju LOKAINVEST),¹⁰⁷ ki sta bili obe navadni upnici z visokimi priznanimi navadnimi terjatvami.¹⁰⁸ Nekaj mesecev po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave pa je s konverzijo terjatev družbenik dolžnika postala še družba GARNOL, inženiring, gradnje in kadri, d.o.o. (v nadaljevanju GARNOL).

2.3. Ravnanje dolžnika po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave

Po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave dolžnik svojih obveznosti do ločitvenih upnikov po sindicirani kreditni pogodbi ob zapadlosti¹⁰⁹ ni izpolnjeval, saj jim ni odplačeval ne glavnice, ne nateklih pogodbenih obresti. Upniki so zato zoper dolžnika najprej vložili predlog za izvršbo na podlagi izvršilnega naslova, ki je bila dovoljena s sklepom Okrajnega sodišča v Ljubljani opr. št. In 87/2013 z dne 29. 3. 2013, vendar pa je dolžnik zoper sklep o izvršbi vložil ugovor ter predlog za odlog izvršbe, pri čemer pa sodišče o ugovoru v enem letu ni odločilo, zato so se upniki odločili, da zoper dolžnika vložijo predlog za začetek stečajnega postopka.

Dodatno je potrebno pojasniti, da je v času od pravnomočne potrditve prisilne poravnave nad dolžnikom na strani upnikov prišlo do določenih sprememb, saj so terjatve upnika do dolžnika s poslovnih bank sukcesivno prehajale na Družbo za upravljanje terjatev bank, d.d. (v nadaljevanju DUTB), terjatev upnika HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d. pa je tekom predhodnega stečajnega postopka prišla na družbo TCK, družba za upravljanje d.o.o. (v nadaljevanju TCK).

2.4. Predhodni stečajni postopek

Dne 21. 5. 2014 so upniki zoper dolžnika vložili predlog za začetek stečajnega postopka, v katerem so zatrjevali, da imajo do dolžnika neplačane terjatve v višini skoraj 108 milijonov EUR, s plačilom katerih naj bi dolžnik zamujal več kot dva meseca (3. točka 231. člena ZFPPIPP). V predlogu za začetek stečajnega postopka so se oprli na določbo 1. točke prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP, po katerem prisilna poravnava nad dolžnikom ne učinkuje na zavarovane terjatve dolžnikovih upnikov. Ker so bili upniki še vedno imetniki zavarovanih terjatev, saj izvršilni postopek nad dolžnikom še ni bil končan, po stališču upnikov potrjena prisilna poravnava ni posegla v dogovorjene roke plačila, tek obresti ter obseg plačila terjatev upnikov po sindicirani kreditni pogodbi. Glede obstoja insolventnosti dolžnika so se upniki v predlogu za začetek stečajnega postopka oprli na domnevo insolventnosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP,¹¹⁰ katere domnevna baza bi naj bila izpolnjena s tem, ko dolžnik ni izpolnjeval obveznosti do ločitvenih upnikov (zapadle obveznosti po sindicirani kreditni pogodbi, na katere potrjena prisilna poravnava naj ne bi učinkovala) in je zamuda dolžnika trajala več kot dva meseca. V nadaljnjih vlogah v postopku (2. pripravljala vloga upnikov z dne 7. 8. 2014) pa so se predlagatelji oprli tudi na domnevo trajnejše nelikvidnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP,¹¹¹ saj naj bi dolžnik zamujal z izvajanjem ukrepov finančnega prestrukturiranja, kar naj bi se med drugim izkazovalo tudi z zaostajanjem

¹⁰⁶ Notarski zapisnik 5. seje upniškega odbora družbe T – 2 dne 19. 4. 2011, objavljen dne 21. 4. 2011 na portalu AJPES pod ID objave 873398.

¹⁰⁷ Poročilo upravitelja o vpisu in plačilu novih denarnih vložkov v osnovni kapital z dne 24. 5. 2011, objavljeno dne 24. 5. 2011 na portalu AJPES pod ID objave 889757.

¹⁰⁸ Družba GRATEL je imela v postopku prisilne poravnave priznane navadne terjatve v višini 65.541.190,54 EUR, LOKAINVEST pa navadne terjatve v višini 8.031.825,54 EUR

¹⁰⁹ Po členu 2.01. sindicirane kreditne pogodbe je bil dolžnik kredit zavezan odplačati v 14 enakih zaporednih polletnih obrokih v vsakokratnem znesku po 8.571.428,57 EUR, pri čemer so obroki zapadali v plačilo vsakega prvega novembra in prvega maja v obdobju od 1. 11. 2009 do 1. 5. 2016, poleg glavnice pa se je dolžnik zavezal poplačevati tudi natekle pogodbene obresti.

¹¹⁰ Ta določa, da se šteje, če se ne dokaže drugače, da je dolžnik trajneje nelikviden, če dolžnik, nad katerim je tekel postopek prisilne poravnave, ki je bil končan s pravnomočno potrditvijo prisilne poravnave, če za več kot dva meseca zamuja s plačilom svojih obveznosti, ki so nastale pred začetkom postopka prisilne poravnave.

¹¹¹ Ta določa, da se šteje, če se ne dokaže drugače, da je dolžnik trajneje nelikviden, če dolžnik, nad katerim je tekel postopek prisilne poravnave, ki je bil končan s pravnomočno potrditvijo prisilne poravnave, če za več kot dva meseca zamuja z izvedbo drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, določenih v načrtu finančnega prestrukturiranja.

načrtovanega povečevanja števila naročnikov¹¹² (kar je dolžnik v sNFP predvidel v okviru drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja), nadalje je v okviru drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja predvidel tudi povečanje povprečne cene storitev na uporabnika, kjer je dolžnik prav tako zaostajal, zato so bili realizirani prihodki dolžnika v letu 2013 npr. zgolj 81,3% od planiranih. Poleg tega pa je dolžnik v nasprotju z sNFP povečeval stroške zaposlenih. Vse navedeno pa je vodilo do tega, da je dolžnik namesto pozitivnega poslovnega izida v letih 2012 in 2013 ter v prvem četrtletju 2014 izkazoval izgubo v približni višini 4 mio EUR letno, kumulirane izgube iz let 2011, 2012 in 2013 pa so za 17,5 mio EUR presegle načrte iz sNFP, v letu 2014 pa naj bi se razlika od načrta povečala na približno 27,2 mio EUR. Vse navedeno so upniki ocenili kot pomembno, ker bi moral dolžnik do 2020 ustvariti zadostno kumulacijo, da bi lahko v 2021 ob zapadlosti poplačal približno 85 mio EUR obveznosti do navadnih upnikov po potrjeni prisilni poravnavi.

Že v ugovoru zoper predlog za začetek stečajnega postopka se je dolžnik skliceval, da dokler prodaja zastavljenih stvari, ki so jih upniki prejeli od dolžnika v zavarovanje terjatev po kreditni pogodbi ni zaključena, ni mogoče ugotoviti, v kakšni višini bo doseženo poplačilo njihove zavarovane terjatve. Dolžnik je posebej izpostavil določbo tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP, ki določa, da v primeru, če ločitveni upnik z uresničitvijo ločitvene pravice iz vrednosti premoženja, ki je predmet te pravice, ne doseže plačila celotne terjatve, ki je bila zavarovana s to pravico, za neplačani del te terjatve učinkuje potrjena prisilna poravnava. Po prepričanju dolžnika bi se naj bili zavarovani upniki upravičeni poplačati samo iz predmeta zavarovanja (in jih dolžnik naj ne bi bil zavezan tekoče poplačevati), v preostalem (nezavarovanem) delu pa naj bi bili poplačani v rokih in višini, določeni s pravnomočno potrjeno prisilno poravnavo. Dolžnik se je v postopku skliceval tudi na neveljavnost ustanovitve nekaterih zavarovanj (zastavnih pravic na optičnem omrežju in opremi),¹¹³ poleg tega pa je vztrajal, da z drugimi ukrepi finančnega prestrukturiranja ne zamuja, zavzel pa je tudi stališče, da finančne projekcije ne morejo biti merilo uresničevanja ukrepov finančnega prestrukturiranja, saj bi naj pri njih šlo le za v številkah izraženo usmeritev kazalcev poslovanja, da bi se dosegel končni cilj poplačila navadnih upnikov do leta 2021. Poleg tega pa naj bi bila odstopanja projekcij od doseženih rezultatov tudi posledica zakasnitve pri potrditvi prisilne poravnave (v letu 2012 namesto v letu 2011, ko je sNFP predvideval, da bo prisilna poravnava potrjena).

2.5. Prvi začetek stečajnega postopka nad dolžnikom

Po dne 10. 9. 2014 izvedenem naroku, je Okrožno sodišče v Ljubljani dne 16. 9. 2014 izdalo sklep opr. št. St 2340/2014¹¹⁴, s katerim je nad dolžnikom začelo stečajni postopek. Z omenjenim sklepom je sodišče ugotovilo, da so upniki izkazali pravni interes in aktivno legitimacijo, pri čemer pa je posebej ugotovilo, da so upniki ne glede na to, ali so zastavne pravice na optičnem omrežju bile veljavno ustanovljene ali ne, uspeli dokazati, da imajo ločitvene pravice na nepremičninah, glede terjatev, ki so z njimi zavarovane pa je dolžnik po ugotovitvi sodišča bil v zamudi več kot dva meseca. Sodišče je zavrnilo stališča dolžnika, da se ločitveni upniki lahko poplačajo le iz zastavljenega premoženja oz. iz kupnine pridobljene z njihovo prodajo, dolžnik pa jih ni dolžan poplačevati iz pozitivnega denarnega toka. Sodišče se je postavilo na stališče (11. odstavek obrazložitve), da v kolikor bi bilo naziranje dolžnika pravilno, dejanski stan zamude po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nikoli ne bi nastal – če bi se upnik lahko poplačal le v izvršilnem postopku brez sodelovanja dolžnika, v preostanku pa bi bil navadni upnik, potem zamuda z izpolnitvijo obveznosti do ločitvenega upnika v smislu omenjene domneve insolventnosti nikoli ne bi mogla nastati. Sodišče je omenjeno domnevo razložilo tako, da ima dolžnik vse možnosti ločitvenemu upniku zagotoviti poplačilo s prodajo zastavljenega premoženja ali pa iz denarnega toka, pri čemer pa mora biti aktiven. Po drugi strani pa ima ločitveni upnik pravico do poplačila svoje zavarovane terjatve le v višini zastavljenega premoženja. Sodišče je opozorilo tudi, da je dolžnik sam v sNFP kot bistveni razlog, zakaj bodo navadni upniki poplačani 2021 navedel, da mora redno poplačevati obveznosti do ločitvenih upnikov (str. 19 sNFP).

Ker je sodišče ugotovilo obstoj domnevne baze domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki je dolžnik ni uspel izpodbiti, se z ugotavljanjem domnevne baze druge domneve, na katero so se sklicevali upniki (tretja alineja 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP) ni ukvarjalo in je odločilo, da se nad dolžnikom začne stečajni postopek.

¹¹² V letu 2013 naj bi dosegal 87,9% od načrtovanega števila naročnikov.

¹¹³ Glede tega je sicer v teku poseben pravdni postopek, v katerem dolžnik uveljavlja neobstoj zastavnih pravic.

¹¹⁴ Objavljen na portalu AJPEŠ dne 16. 9. 2014 pod ID objave 1697398.

Zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 16. 9. 2014 so vložili pritožbe dolžnik in vsi njegovi družbeniki. O pritožbi je odločilo Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. Cst 485/2014 z dne 29. 10. 2014¹¹⁵ in pritožbam ugodilo, razveljavilo izpodbijani prvostopenjski sklep in zadevo vrnilo prvostopenjskemu sodišču v nov postopek. Drugostopenjsko sodišče je kot materialnopravno zmotno ocenilo stališče upnikov, da je bil dolžnik tudi po pravnomočno končanem postopku prisilne poravnave dolžan poplačevati iz tekočih denarnih prilivov. Sodišče je pojasnilo, da je ločitvena pravica pravica upnika do plačila njegove terjatve iz določenega premoženja pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz tega premoženja (prvi odstavek 19. člena ZFPPIPP), kar naj bi pomenilo, da ima ločitveni upnik prednostno poplačilno pravico le do višine vrednosti tega premoženja in ne iz katerihkoli dolžnikovih denarnih sredstev. Kolikor upnikova terjatev presega vrednost premoženja, na katerem ima upnik ločitveno pravico, se presežek terjatve obravnava kot nezavarovana terjatev (peti odstavek 20. člena, tretji odstavek 213. člena ZFPPIPP). Sodišče je pritrdilo stališču pritožnikov, da je v fazi postopka, ko še ni prišlo do prodaje premoženja, na katerem imajo upniki ločitveno pravico, plačilo iz denarnih sredstev dolžnika izključeno, saj bi lahko to vodilo do neutemeljenega privilegiranja upnikov. Šele po prodaji premoženja in po plačilu terjatev upnikov iz tega naslova naj bi bilo znano, v kakšnem obsegu so njihove terjatev nezavarovane in se plačajo pod pogoji potrjene prisilne poravnave. Sodišče je nadalje pojasnilo, da ima tudi dolžnik možnost, da zastavljeno premoženje proda in poplača ločitvenega upnika, poleg tega pa ima tudi upnik pravico, da se poplača iz zastavljenega premoženja, česar so se upniki v konkretnem primeru poslužili, s tem pa naj bi dolžniku preprečili, da bi sam prodal zastavljeno premoženje in iz njega poplačal upnike. Posledično bi naj po oceni sodišča bil neutemeljen očitke zamude pri poplačilu ločitvenih upnikov. Po stališču sodišča je potrebno zamudo glede na zapadlost terjatve po drugi alineji 3. točke 231. člena ZFPPIPP, ki predstavlja zamudo z izpolnitvijo temeljne obligacijske pravice, ločiti od zamude pri načinu poplačila ločitvenih upnikov, ki je stvarnoppravna pravica upnikov, da se poplačajo po unovčenju dolžnikovega premoženja, na katerem imajo upniki ločitveno pravico in ki predstavlja abstraktni dejanski stan iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Sodišče je pojasnilo še, da je zamudo v smislu omenjene domneve insolventnosti mogoče očitati le v primeru, če bi dolžnik premoženje, obremenjeno z ločitveno pravico sam prodal, iz kupnine pa ne bi poplačal ločitvenih upnikov, kar pa v konkretni zadevi naj ne bi bil primer. Poleg navedenega pa je sodišče zavzelo tudi stališče, da je omenjena domneva (ki je bila sicer uveljavljena z novelo ZFPPIPP-E) postala osmišljena šele z novelo ZFPPIPP-F, ki je omogočila tudi prestrukturiranje zavarovanih terjatev na način, da se podaljša zapadlost ali spremeni obrestna mera zavarovanih terjatev, torej bi se omenjeno domnevo lahko uporabilo v primerih, ko kljub odlogu in spremembi obrestne mere dolžnik ne bi zmoget poravnati svojih obveznosti do ločitvenih upnikov.

Posledično je sodišče zaključilo, da je pritožnikom uspelo izpodbiti domnevno bazo iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Ker pa so upniki v postopku zatrjevali tudi obstoj domneve po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, o kateri prvostopenjsko sodišče še ni odločalo, je drugostopenjsko sodišče zadevo vrnilo v nov postopek.

2.6. Drugi začetek stečajnega postopka nad dolžnikom

Ob ponovnem odločanju prvostopenjskega sodišča o predlogu za začetek stečajnega postopka je Okrožno sodišče v Ljubljani izdalo sklep opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015, s katerim je predlog za začetek stečajnega postopka zavrnilo. Sodišče je v ponovnem postopku tudi ob pomoči izvedenke ekonomsko-finančne stroke preverjalo obstoj domneve insolventnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Sodišče se je strinjalo z mnenjem izvedenke, da je dolžnik druge ukrepe finančnega prestrukturiranja lahko pričel izvajati šele z datumom pravnomočno potrjene prisilne poravnave, torej v konkretnem primeru z 8-mesečnim zamikom glede na sNFP, pri čemer pa je kljub ugotovitvi, da je dolžnik pozitivno poslovanje namesto v letu 2012 dosegel v letu 2014 pritrdilo mnenju izvedenke, da se ukrepi finančnega prestrukturiranja vsaj delno izvajajo. Sodišče se je tudi postavilo na stališče, da je bistvo drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja v smislu domneve insolventnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP v tem, da vodijo k izboljšanju finančnega položaja dolžnika in ker je izvedenka ugotovila, da se v konkretnem primeru EBIT in EBITDA izboljšujeta, je temu sledilo sodišče in sklenilo, da je bila omenjena domneva insolventnosti izpodbila.

Prvostopenjsko sodišče je v nadaljevanju presojalo tudi obstoj domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Pri presoji se je prvostopenjsko sodišče v celoti oprlo na sklep

¹¹⁵ Objavljen na portalu AJPEŠ dne 3. 11. 2014 pod ID objave 1742552.

Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 485/2014 z dne 29. 10. 2014 in zavrnilo stališča upnikov, da se s pravnomočno potrditvijo prisilne poravnave vsebina obligacijskega razmerja, katerega predmet so zavarovane terjatve ne spremeni in bi zato dolžnik v načrtu finančnega prestrukturiranja moral predvideti ustrezne likvidne vire za poplačilo zavarovanih terjatev ob njihovi dospelosti. Sodišče je tako zavrnilo tudi stališče upnikov, da plačilo zavarovane terjatve iz drugih virov in ne samo iz kupnine, dosežene s prodajo, ne pomeni neutemeljenega privilegiranja upnikov, saj šele z uveljavitvijo zastavne pravice postane jasno, v kakšnem obsegu lahko upnik doseže prednostno poplačilo, do takrat pa terjatev v celotni višini obstaja kot (potencialno) zavarovana terjatev. Sodišče je zavrnilo tudi argument, da zgolj zaradi možnosti upnika sodno uveljaviti svoje zavarovanje, to ne vpliva na spremembo dospelosti in posledično ne vpliva na nastanek zamude, če dolžnik obveznosti ob dospelosti ne izpolni in torej, če nastane zamuda, ta traja neodvisno od tega, ali upnik zastavno pravico uveljavlja sodno, izvensodno ali pa je sploh ne uveljavlja. Zaradi stališča, da dolžnik ni v zamudi s plačilom obveznosti do ločitvenih upnikov pa je sodišče zaključilo tudi, da ni podana niti domneva insolventnosti po prvi alineji 1. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP.¹¹⁶ Na podlagi vsega navedenega je sodišče predlog za začetek stečajnega postopka nad dolžnikom zavrnilo.

Zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 so upniki – predlagatelji vložili pritožbo in o njej je s sklepom opr. št. Cst 456/2015 z dne 5. 8. 2015¹¹⁷ odločilo Višje sodišče v Ljubljani, ji ugodilo, spremenilo izpodbijani sklep prvostopenjskega sodišča in odločilo, da se nad dolžnikom začne stečajni postopek. Drugostopenjsko sodišče je ugotovilo, da je bil v konkretnem primeru podan dejanski stan (domnevna baza) domneve insolventnosti iz tretje alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki je dolžniku ni uspelo izpodbiti. Poleg tega pa je sodišče ne glede na stališče Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 485/2014 z dne 29. 10. 2014 sledilo pritožbenim navedbam in odločilo, da je v konkretnem primeru podan tudi dejanski stan (domnevna baza) domneve insolventnosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki je dolžnik ni uspel izpodbiti. Na tej podlagi je drugostopenjsko sodišče spremenilo sklep prvostopenjskega sodišča in nad dolžnikom začelo stečajni postopek.

Glede obstoja domnevne baze domneve po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP se je sodišče postavilo na stališče, da se domneva vzpostavi v primeru, ko dolžnik zamuja z izvajanjem ukrepov po NFP, pri čemer pa ima zamujanje z drugimi ukrepi iz NFP enako težo kot ostale zakonske domneve insolventnosti. Sodišče je med drugim tudi zavzelo stališče, da se drugi ukrepi finančnega prestrukturiranja vrednotijo kot celota, torej ali se večina od njih izvaja tako, da dosežejo finančni učinek, ki je predviden v projekciji poslovanja, kot jo je predvidel dolžnik v sNFP. Drugi ukrepi finančnega poslovanja morajo po mnenju sodišča odpraviti vzroke za insolventnost in se njihova pravočasna izvedba lahko preverja le v povezavi z njihovimi učinki, saj sicer izgubijo smisel. Drugostopenjsko sodišče je ob tem ugotovilo, da je prvostopenjsko sodišče na podlagi pridobljenega izvedenskega mnenja napravilo napačne zaključke. Posledično je drugostopenjsko sodišče zaključilo, da dolžnik z ukrepi finančnega prestrukturiranja zamuja, saj se njihovi učinki ne izražajo v takšnih poslovnih rezultatih, kot jih je dolžnik predvidel v sNFP, pri čemer pa je kot še posebej pomembno ocenilo dejstvo, da je delež zaostajanja prihodkov in dobička za plani v sNFP iz leta v leto naraščal.

Glede domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP je drugostopenjsko sodišče pojasnilo, da je potrebno izhajati iz namena prisilne poravnave, ki je v zagotovitvi kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti po potrditvi prisilne poravnave. Ker so bile v konkretnem primeru predmet prisilne poravnave in s tem prisilnega prestrukturiranja le navadne terjatve (prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev je bilo omogočeno šele z novelo ZFPPIPP-F), je moral dolžnik NFP, ki vključuje prestrukturiranje navadnih terjatev, sestaviti tako, da bo lahko zavarovane terjatve poplačal tako, kot se jih je zavezal s primarnim pravnim poslom, na podlagi katerega so nastale, ob tem pa prestrukturiral navadne terjatve na način, da bo postal dolgoročno in kratkoročno plačilno sposoben. Sodišče je ob tem poudarilo, da pri tem ne sme motiti določba tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP, ki določa, da v primeru, ko ločitveni upnik z uresničitvijo ločitvene pravice iz vrednosti premoženja, ki je bila predmet te pravice, ne doseže plačila celotne terjatve, ki je bila zavarovana s to pravico, za neplačani del učinkuje potrjena prisilna poravnava. Po mnenju sodišča se s potrjeno prisilno poravnavo obveznost plačila terjatev, ki so bile zavarovane, ni spremenila, torej se nista spremenili ne njihova dospelost, ne njihova višina. Sodišče je tudi

¹¹⁶ Ta določa, da se šteje, če se ne dokaže drugače, da je dolžnik trajneje nelikviden, če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 odstotkov zneska njegovih obveznosti, izkazanih v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu.

¹¹⁷ Objavljen na portalu AJPEŠ dne 7. 8. 2015 pod ID objave 2331945.

zavzelo stališče, da dolžnik pride v zamudo z izpolnitvijo svoje obveznosti, če je ob dospelosti ne izpolni, pri čemer pa ta zamuda ni povezana s tem, ali upnik, ali ob soglasju upnika dolžnik, zastavno pravico uveljavlja sodno, zunaj sodno ali pa je sploh ne uveljavlja. Zamuda s plačilom dolžnikove obveznosti s tem, kakšno plačilo bo upnik prejel (če sploh) iz zastavljenega premoženja, ni povezana. Pri ločitveni pravici gre za zastavno pravico na zastaviteljevem premoženju, ki je akcesorna pravica glavne terjatve upnika in tako zamude dolžnika ni mogoče vezati na poplačilno upravičenje upnika iz zavarovanega (zastavljenega) premoženja. Pomemben je tudi namen zastavne pravice, ki je v tem, da utrdi glavno obveznost, ki jo ima dolžnik nasproti upniku in bi tako razlaga, po kateri bi dolžnik prišel v zamudo šele, ko bi upnik uveljavljal poplačilo iz zastavne pravice pripeljala do rezultata, da bi upnik, ki je svojo terjatev dodatno zavaroval, bil v slabšem položaju ravno zato, ker je svojo terjatev zavaroval. Ob tej razlagi in na podlagi nespornega dejanskega stanja, da dolžnik po potrjeni prisilni poravnavi ni poplačeval upnikom niti tistih terjatev, ki jih je sam opredelil kot zavarovane z ločitveno pravico, je sodišče tako zaključilo, da je podana domneva insolventnosti tudi po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki je dolžnik ni uspel izpodbiti in je tako sklenilo, da je podana domnevna baza domneve insolventnosti tudi po tej domnevi in s tem tudi domnevano dejstvo – dolžnikova insolventnost, zaradi česar je nad dolžnikom začelo stečajni postopek.

Zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 456/2015 z dne 5. 8. 2015 je družba GARNOL, družbenica dolžnika, vložila ustavno pritožbo z zahtevo za začasno zadržanje, ki jo je Ustavno sodišče RS s sklepom št. Up-653/15-9 z dne 22. 9. 2015 sprejelo v obravnavo in do končne odločitve zadržalo opravljanje nadaljnjih dejanj v stečajnem postopku, pri čemer pa se zadržanje ni nanašalo na možnost nadaljevanja poslovanja dolžnika in s tem povezane stroške stečajnega postopka. V postopku odločanja pa je Ustavno sodišče RS izdalo odločbo št. Up-653/15-176 z dne 5. 11. 2016, s katero je sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 456/2015 z dne 5. 8. 2015 razveljavilo in zadevo vrnilo Višjemu sodišču v Ljubljani v novo odločanje. Ustavno sodišče RS je svojo odločbo utemeljilo s tem, da je bila v postopku podana kršitev pravice do izjave pritožnice, družbenice dolžnika po 22. členu Ustave, saj ji v postopku z opustitvijo vročitve pritožbe upnikov zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 ni bila dana možnost, da na pritožbo odgovori. Ustavno sodišče RS se je namreč postavilo na stališče, da je v pritožbenem postopku ob odločanju o začetku stečajnega postopka v celoti potrebno upoštevati načelo kontradiktornosti, iz katerega izhaja tudi pravica družbenika stečajnega dolžnika, da odgovori na vloženo pritožbo (zoper sklep o zavrnitvi predloga za začetek stečajnega postopka).

2.7. Tretji začetek stečajnega postopka nad dolžnikom

V ponovnem odločanju o pritožbi zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 o zavrnitvi predloga za začetek stečajnega postopka je Višje sodišče v Ljubljani izdalo sklep VSL, III Cpg 1756/2015, 4. 3. 2016,¹¹⁸ s katerim je pritožbi ugodilo in izpodbijani sklep prvostopenjskega sodišča spremenilo tako, da je nad dolžnikom (še tretjič) začelo stečajni postopek.

Sodišče se je pri svoji odločitvi v prvi vrsti oprlo na domnevo insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP in najprej opredelilo osnovne pojme. S tem v zvezi je izpostavilo, da je zastavna pravica pravica zastavnega upnika, da se zaradi neplačila z zastavno pravico zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti z obrestmi in stroški poplača iz vrednosti zastavljenega premoženja pred vsemi drugimi upniki zastavitelja. Zastavna pravica tudi pooblašča zastavnega upnika, da se za zavarovano terjatev, če mu ni pravočasno izpolnjena, poplača iz vrednosti zastavljenega premoženja. Zastavna pravica ni samostojna pravica, ampak je v svojem obstoju vezana na obstoj zavarovane terjatve. Sodišče je poudarilo tudi, da je zastavna pravica stvarna pravica, kot taka absolutna in njenemu imetniku ne nalaga pozitivnih ravnanj ter tudi nima lastnosti dospelosti. Sodišče je nadalje izpostavilo pojem terjatve kot pravice upnika od dolžnika zahtevati izpolnitveno ravnanje in pomeni hkrati pravico upnika in obveznost dolžnika, pri čemer je dospelost tisti trenutek, v katerem upnik pridobi upravičenje od dolžnika zahtevati izpolnitev in če dolžnika do tega svoje obveznosti ne izpolni, pride v zamudo (ob tem sta predpostavki dolžnikove zamude zapadlost obveznosti in neizpolnitev na strani dolžnika). Vsaka terjatev je sestavljena iz dveh upravičenj, in sicer materialnopravnega upravičenja, na podlagi katerega ima upnik v obligacijskem razmerju od dolžnika pravico zahtevati izpolnitev ter pravovarstvenega zahtevka, ki daje upniku možnost, da ob kršitvi obligacijske pravice uveljavlja zahtevo po sodnem varstvu. Z zamudo dolžnikova obveznost izpolnitve ne

¹¹⁸ Objavljen na portalu AJPEŠ dne 4. 3. 2016 pod ID objave 2587832.

preneha, saj lahko upnik še naprej od dolžnika zahteva izpolnitev, poleg tega pa lahko z izpolnitvenim zahtevkom začne uresničevati svoje prednostne poplačilne pravice iz naslova zavarovanja.

S potrditvijo prisilne poravnave zaradi zmanjšanja in odložitve obveznosti delno preneha upnikov pravovarstveni zahtevki za sodno uveljavljanje navadne terjatve v višjem deležu, kot izhaja iz pravnomočnega sklepa o potrditvi prisilne poravnave. S pravnomočnostjo sklepa o prisilni poravnavi materialnopravno upravičenje, ki ga vsebuje navadna terjatev, ne preneha in tudi morebitna prostovoljna dolžnikova izpolnitev take obveznosti v delu, v katerem je pravovarstveni zahtevki prenehal, ne bi imela značilnosti neupravičene obogatitve, saj materialnopravni temelj za izpolnitev te obveznosti še vedno obstaja (tretji odstavek 214. člena ZFPPIPP). Sodišče je posebej poudarilo, da prisilna poravnava ne učinkuje na zavarovane terjatve, glede katerih je bila ločitvena pravica pridobljena pred začetkom postopka prisilne poravnave (1. točka prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP), kar potrjujejo tudi druge določbe ZFPPIPP (prvi odstavek 143. člena ZFPPIPP, drugi odstavek 160. člena ZFPPIPP, 1. točka tretjega odstavka 200. člena ZFPPIPP). Posledično se s potrditvijo prisilne poravnave ne spremenita niti višina niti dospelost zavarovanih terjatev in je dolžnik svoje obveznosti glede plačila zavarovanih terjatev dolžan izpolniti v rokih, ki so določeni v osnovnem obligacijskem razmerju, iz katerega zavarovane terjatve izhajajo, saj je sicer v zamudi.

Sodišče je posebej analiziralo tudi položaj podzavarovanih terjatev, torej terjatev, ki so zavarovane z ločitveno pravico, vendar pa vrednost zastavljenega premoženja ne zadošča za poplačilo celotne upnikove terjatve. Pri tem je v prvi vrsti izpostavilo določilo tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP, ki določa, da če ločitveni upnik z uresnitvijo ločitvene pravice ne doseže plačila celotne terjatve, ki je bila zavarovana s to pravico, za neplačani del te terjatve učinkuje potrjena prisilna poravnava ter ga razloži drugače, kot so ga razlagali družbeniki dolžnika v svojih odgovorih na pritožbo. Ti so zavzeli stališče, da se domneva insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP naj ne bi mogla nanašati na tisti del zavarovane terjatve, v katerem se mora ta poskušati poplačati na podlagi ločitvene pravice in bi tako domneva naj veljala le za tisti del terjatve, ki je ni mogoče poplačati iz zastavljenega premoženja in na katero na podlagi tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP učinkuje prisilna poravnava. Domneva naj bi imela enak pomen kot domneva insolventnosti iz prve alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Le v tem delu naj bi bilo možno, da dolžnik zamuja z izpolnitvijo obveznosti, na katere učinkuje prisilna poravnava, pri čemer je učinek na obveznosti, ki so del prisilne poravnave neposreden, na obveznosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP pa posreden in naj bi prišel v poštev le, če se upnik z uresnitvijo ločitvene pravice ni mogel poplačati. Sodišče je omenjeno razlago družbenikov ocenilo kot pomanjkljivo, saj ne pojasni, kdaj in kako pride do prestrukturiranja podzavarovane terjatve oziroma kdaj nastopijo učinki razdelitve terjatve na dva dela, pri čemer je še zlasti pomembno, da prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev v konkretnem primeru ni bilo možno, saj je pravila v zvezi s tem določila šele novela ZFPPIPP-F, prisilna poravnava nad dolžnikom pa je bila potrjena pred tem. Sodišče je v zvezi z razlago družbenikov dolžnika glede domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP pojasnilo, da je ni mogoče razložiti drugače, kot da za zavarovano terjatev že od začetka velja, da je zavarovana terjatev že od potrditve prisilne poravnave razdeljena na dva dela, kar pa ni skladno s pravili ZFPPIPP, veljavnimi v času potrditve konkretne prisilne poravnave in tudi v nasprotju s splošnimi značilnostmi obveznosti in zastavne pravice. Pri tem je dolžnik dolžan izpolniti svojo obveznost, kot se glasi, ločitvena pravica pa je le pravica do poplačila iz zastavljenega premoženja, ki jo ima upnik na voljo, če dolžnik svoje obveznosti ne izpolni. Tretji odstavek 213. člena ZFPPIPP na dospelost zavarovane terjatve ne vpliva; namen omenjene določbe je namreč enaka obravnava upnikov in pride v poštev, ko je opravljeno poplačilo upnikov iz zastavljenega premoženja ter se nanaša na tisti del zavarovane terjatve, ki po poplačilu zavarovane terjatve iz zastavljenega premoženja ostane nepoplačan.

Po stališču sodišča se s potrditvijo prisilne poravnave vsebina obligacijskega razmerja, katerega predmet je zavarovana terjatev, ne spremeni in dolžnik pride v zamudo oz. v njej ostane ob času, ki izhaja iz osnovnega obligacijskega razmerja, pri čemer pa zamuda ni odvisna od tega, ali je upnik zastavno pravico, ki jo lahko prisilno uveljavi, že uveljavil, ali ne. Sodišče je razložilo tudi prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev in s tem v zvezi pojasnilo, da je takšno prestrukturiranje možno le, če je pri glasovanju o prisilni poravnavi dosežena zadostna večina – če ta ni dosežena (in je dosežena večina med navadnimi upniki), je prisilna poravnava sprejeta brez prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev. Po mnenju sodišča bi v primeru, če bi obveljala razlaga družbenikov dolžnika, to pomenilo neenakopravno obravnavo upnikov s podzavarovanimi terjatvami, saj ti za razliko od navadnih upnikov ne bi imeli pravice glasovati o prisilni poravnavi, niti uveljavljati pravnih sredstev in bi tako prisilna poravnava na njihove terjatve učinkovala ne da bi imeli možnost nanjo vplivati z glasovanjem. S tem bi bili ločitveni upniki v slabšem položaju kot

navadni upniki. Hkrati pa bi bilo povsem nelogično, da bi zakonodajalec enako situacijo domneve insolventnosti urejal dvakrat (enkrat v prvi alineji, potem pa še v drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP). V primeru uspešnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev po noveli ZFPPIPP-F (ki je prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev uredila) te terjatve postanejo del potrjene prisilne poravnave, zato v tem primeru pride v poštev domneva insolventnosti po prvi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, domneva po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP pa pride v poštev za zavarovane terjatve, ki niso bile prisilno prestrukturirane in je tako omenjena domneva smiselna tudi v postopkih prisilne poravnave, ki so tekli pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-F, ko prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev še ni bilo možno.

Sodišče je kot napačno ocenilo tudi stališče, da je treba zamudo z izpolnitvijo obligacijske pravice upnika ločiti od zamude pri načinu poplačila ločitvenega upnika (ki je pravica upnika, da se poplača po unovčenju dolžnikovega premoženja, na katerem ima upnik ločitveno pravico) in ki nastane le, če bi dolžnik premoženje, obremenjeno z ločitveno pravico, sam proda, pa ločitvenega upnika iz kupnine ne bi poplačal. Sodišče je pojasnilo, da je sicer res, da je zaradi učinkov prisilne poravnave pravovarstveni zahtevki ločitvenega upnika, da prisilno doseže poplačilo zavarovane terjatve delno okrnjen in da ločitveni upnik dolžnika ne more prisiliti, da zavarovano terjatev poplača iz svojih tekočih prilivov, vendar pa to ne pomeni, da dolžniku zapadle zavarovane terjatve ni potrebno plačati ali da je ne sme poplačati, saj se zavarovana terjatev zaradi potrjene prisilne poravnave ne spremeni v naturalno terjatev in tudi ne preneha. Šele z uveljavitvijo zastavne pravice pride do delnega poplačila zavarovane terjatve in do delnega prenehanja zavarovane terjatve, do takrat pa terjatev obstaja kot v celoti zavarovana terjatev. Glede na navedeno je po mnenju sodišča domneva insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP izpolnjena, če dolžnik zavarovanih terjatev, ki so nastale pred začetkom postopka prisilne poravnave, ločitvenemu upniku ne plača in zamuda s plačilom traja več kot dva meseca (od zapadlosti). Ker se s potrditvijo prisilne poravnave zapadlost zavarovanih terjatev ne spremeni, mora dolžnik v okviru finančnega prestrukturiranja predvideti ustrezne vire za poplačilo zavarovanih terjatev ob dospelosti, pri čemer je potrebno upoštevati, da so upniki do dolžnika že izpolnili svoje obveznosti, slednji pa jih v primeru neplačila ni izpolnil in ga zato zadenejo posledice zamude. Ločitveni upniki v tem primeru po mnenju sodišča tudi niso neenakopravno obravnavani, saj ločitveni upniki v postopku prisilne poravnave niso sodelovali, poleg tega pa ZFPPIPP izrecno dopušča možnost poplačila upnikov v višjem znesku od zneska določenega s prisilno poravnavo (tretji odstavek 214. člena ZFPPIPP), v primeru stečaja pa ni izključena pravica upnikov, da višja plačila izpodbijajo po pravilih o izpodbijanju pravnih dejanj stečajnega dolžnika (četrti odstavek 214. člena ZFPPIPP).

Sodišče je zavrnilo tudi stališče družbenikov dolžnika glede neskladja uporabe domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP s prepovedjo retroaktivnosti po 155. členu Ustave, načelom varstva zaupanja v pravo iz 2. člena Ustave, pravico do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave in svobodne gospodarske pobude iz 74. člena Ustave. Sodišče se je glede tega postavilo na stališče, da so lahko upniki že pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-E kadarkoli po potrditvi prisilne poravnave predlagali začetek stečajnega postopka. Določitev novih domnev insolventnosti po ZFPPIPP-E je le drugače razdelila dokazno breme med predlagatelji postopka in insolventnim dolžnikom glede dejstva insolventnosti, sicer pa se lahko na domneve insolventnosti sklicuje vsak upnik. Domneva insolventnosti na materialnopravni okvir prisilne poravnave nima vpliva, saj ne nalaga nobenih novih obveznosti in tudi ne spreminja razmerja med dolžnikom in upniki. Domneva insolventnosti učinkuje za naprej ter tako ne učinkuje retroaktivno, poleg tega pa tudi naj ne bi posegala v druge s strani družbenikov zatrjevane ustavne pravice.

Sodišče je tako ugotovilo, da so upniki uspeli dokazati obstoj domnevne baze domneve insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Poleg navedenega pa je sodišče ugotovilo tudi, da družbeniki tudi ob opiranju na izvensodno pridobljeno izvedensko mnenje niso uspeli dokazati solventnosti dolžnika, zato niso uspeli izpodbiti niti domnevanega dejstva (insolventnosti dolžnika), zato je ugotovilo, da je dolžnik trajneje nelikviden in s tem insolventen ter je na tej podlagi odločilo, da se pritožbi ugodi na način, izpodbijani sklep sodišča prve stopnje spremeni in se nad dolžnikom začne stečajni postopek.

Zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 je Vrhovno državno tožilstvo RS vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti, družbenika dolžnika, družbi GARNOL in GRATEL pa sta vložili ustavni pritožbi, hkrati z njima pa je bila vložena tudi pobuda za oceno ustavnosti nekaterih določb ZFPPIPP. Po izdaji sklepa Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 75/2016, z dne 11. 8. 2016 pa sta bili vloženi še dve ustavni pritožbi zoper omenjeni sklep Vrhovnega sodišča RS.

O vloženi zahtevi za varstvo zakonitosti je Vrhovno sodišče RS odločilo s sklepom Vrhovnega sodišča RS, III opr. št. Ips 75/2016, z dne 11. 8. 2016 in jo zavrnilo. V bistvenem delu obrazložitve je sodišče *obiter dictum*¹¹⁹ pojasnilo, da potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za tisti del zneska terjatve ločitvenega upnika, ki je enak vrednosti v zavarovanje danega premoženja, učinkuje pa za preostali del njegove terjatve. Po mnenju Vrhovnega sodišča RS je ločitvena pravica pravica, ne pa dolžnost ločitvenega upnika, pri čemer na obstoj terjatve in zavarovanja prisilna poravnava sama po sebi v ničemer ne vpliva. Zavarovanje z zastavno pravico tako pomeni pravico upnika, da se v primeru zamude dolžnika z izpolnitvijo njegove obveznosti poplača iz vrednosti zastavljene stvari, torej je razlog za poplačilo iz zastavljene stvari zapadlost terjatve, ki je dolžnik kljub temu, da je zapadla, ne plača. Vrhovno sodišče RS je kot napačno zavrnilo stališče, da mora ločitveni upnik po potrditvi prisilne poravnave najprej sam poskusiti z unovčenjem zavarovanja in da šele, ko ali če mu to ne uspe, pride dolžnik v zamudo. Potrjena prisilna poravnava tako ne more vplivati na položaj upnika in dolžnika glede zapadlosti terjatve, kar pomeni, da mora dolžnik po potrditvi prisilne poravnave skrbeti za to, da zapadle obveznosti do zavarovanih upnikov poplačuje iz vseh svojih sredstev in to predvideti v načrtu finančnega prestrukturiranja in ne samo iz vrednosti stvari, danih v zavarovanje.

Vrhovno sodišče RS je kot zgrešeno ocenilo tudi stališče, da domneva iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP velja samo, če dolžnik ločitvenim upnikom ne plačuje svojih obveznosti v delu, v katerem niso zavarovane. Po mnenju Vrhovnega sodišča RS bi takšna razlaga pomenila, da je ZFPPIPP v prvi in drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP vsebuje dve enaki domnevi. Po oceni Vrhovnega sodišča RS zamuda plačevanja obveznosti, za katere prisilna poravnava učinkuje (take so obveznosti do ločitvenih upnikov, kolikor presegajo vrednost zavarovanja) namreč pomeni zamudo s plačilom obveznosti na podlagi potrjene prisilne poravnave, na katere prisilna poravnava učinkuje, to pa je domneva po prvi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Po mnenju Vrhovnega sodišča RS bi bilo povsem nesmiselno, da bi bila domneva posebej predpisana za navadne in posebej za ločitvene upnike (za nezavarovani del terjatev). Ob upoštevanju 46. člena ZFPPIPP je potrebno za ločitvene upnike v smislu domneve po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP šteti vse upnike, torej mednje sodijo tudi ločitveni upniki, pri katerih vrednost zavarovanja ne dosega vrednosti zavarovanja.

Zaradi vsega navedenega je Vrhovno sodišče RS vloženo zahtevo za varstvo zakonitosti zavrnilo.

S sklepom št. Up-280/16-9 Up-350/16-7 z dne 10. 5. 2016 je Ustavno sodišče RS vloženi ustavni pritožbi sprejelo v obravnavo in sklenilo, da se do končne odločitve zadrži nadaljnje opravljanje dejanj v stečajnem postopku nad dolžnikom, ki pa se ne nanaša na možnost nadaljevanja poslovanja dolžnika in s tem povezane stroške postopka. Z odločbo št. Up-280/16-108 z dne 22. 3. 2017 je Ustavno sodišče RS razveljavilo sklep Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 75/2016, z dne 11. 8. 2016 in sklep Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 in potrdilo sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 (s katerim je bil predlog za začetek stečajnega postopka zavrjen). Hkrati je sodišče zavrglo vložene pobude za oceno ustavnosti posameznih določb ZFPPIPP.

Ustavno sodišče RS je v svoji odločbi izhajalo iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, ki prepoveduje sodniško samovoljo oziroma arbitrarnost. Omenjeno ustavno procesno jamstvo je po ustaljeni ustavosodni praksi kršeno v primerih, kadar je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna oziroma kadar ni oprta na razumne pravne argumente, zaradi česar je utemeljeno sklepanje, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev, torej samovoljno (20. točka obrazložitve). V nadaljevanju obrazložitve je Ustavno sodišče RS na kratko povzelo vsebino potrjene prisilne poravnave nad dolžnikom in nekatera nosilna stališča, ki izhajajo iz sklepov drugostopenjskega in Vrhovnega sodišča RS. Po ugotovitvah Ustavnega sodišča RS je bila možnost (prostovoljnega) prestrukturiranja zavarovanih terjatev uveljavljena z novelo ZFPPIPP-E, dodatno pa je to možnost razširila novela ZFPPIPP-F, ki je predvidela tudi možnost prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev. Pred tem pa je veljalo splošno pravilo 1. točke prvega odstavka 213 člena ZFPPIPP, po katerem potrjena prisilna poravnava na zavarovane terjatve ne učinkuje, torej se njihova dospelost in višina s potrditvijo prisilne poravnave nista spremenili. Posledično terjatve ločitvenih upnikov niso mogle biti predmet pravnomočno potrjene prisilne poravnave in tudi dejansko niso bile. Na podlagi te ugotovitve je Ustavno sodišče RS

¹¹⁹ Vrhovno državno tožilstvo RS je zahtevo za varstvo zakonitosti vložilo samo glede vprašanja obstoja domneve trajnejše nelikvidnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP ne pa tudi glede samega glavnega dejanskega stanu (same trajnejše nelikvidnosti), zato bi Vrhovno sodišče RS zahtevo za varstvo zakonitosti lahko zavrnilo že iz tega razloga, zato ker zahteva za varstvo zakonitosti, četudi bi bila stališča v njej pravilna, ne bi mogla pripeljati do drugačne odločitve.

sklenilo, da prav zaradi tega dolžnik ne more biti v zamudi zaradi izpolnitve obveznosti do ločitvenih upnikov iz prisilne poravnave, saj naj bi iz 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP izhajalo, da naj bi se v njej določene domneve insolventnosti nanašale na zamudo dolžnika pri izvajanju ukrepov iz pravnomočno potrjene prisilne poravnave. Tako naj bi se druga alineja 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nanašala na zamudo pri plačilu zavarovanih terjatev, ki so bile predmet prestrukturiranja. To argumentacijo pa naj bi dodatno podprla domneva, določena v tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki poleg dveh drugih primerov določa še domnevo insolventnosti v primeru, ko dolžnik zamuja z izvedbo drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, določenih v načrtu finančnega prestrukturiranja. Nadaljnji argument, ki naj bi podpiral zaključek, da domneva velja samo za primere zavarovanih terjatev, ki so bile predmet prestrukturiranja (in ne za vse zavarovane terjatve), naj bi bilo očitno dejstvo, da bi se sicer brez razumnega in stvarnega razloga v neenak položaj postavljali ločitveni upniki, ki imajo zavarovane terjatve do dolžnikov, nad katerimi je bila pravnomočno potrjena prisilna poravnava, ki na te terjatve ne učinkuje v primerjavi z ločitvenimi upniki, ki imajo prav take terjatve do dolžnikov, nad katerimi se prisilna poravnava ni vodila (drugi odstavek 14. člena Ustave). Po mnenju Ustavnega sodišča RS naj bi bil njihov položaj enak, vendar pa naj bi imela prva kategorija upnikov boljše možnosti za vlaganje predloga za začetek stečajnega postopka nad dolžnikom od drugih upnikov, saj naj bi domneva insolventnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP močno olajševala izkazovanje insolventnosti dolžnika, ki je druga kategorija upnikov ne bi mogla uporabiti, ker v njihovem primeru do sklenitve prisilne poravnave nad njihovim dolžnikom ni prišlo. Stališče sodišč, da je T – 2 po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP v zamudi s plačilom zavarovanih terjatev ter da zato obstaja domneva insolventnosti naj bi bilo arbitrarno, saj naj obravnavanega primera ne zajemala (ker domneva v konkretnem primeri sploh naj ne bi prišla v poštev, se Ustavno sodišče RS z očitkom o njeni domnevni nedopustni retroaktivnosti ni ukvarjalo).

Ustavno sodišče RS je kot arbitrarno ocenilo tudi stališče sodišč o zamudi dolžnika s plačilom zavarovanih terjatev upnikov in možnosti njihovega poplačila iz tekočih prilivov dolžnika. Sodišče je to stališče razložilo najprej s sklicevanjem na določbe ZFPPIPP, ki opredeljujejo ločitveno pravico in zavzelo stališče, da se zavarovana terjatev ločitvenega upnika prednostno poplača iz premoženja, na katerem ločitvena pravica obstaja in ne iz kateregakoli premoženja dolžnika (navedeno naj bi potrjevala tudi določba tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP). Glede na navedeno naj upnik ne bi imel pravice zahtevati oziroma sodno uveljavljati poplačila iz drugega premoženja dolžnika, torej tudi ne iz drugih njegovih tekočih prilivov na transakcijskem računu. Ob dejstvu, da sNFP predvideva poplačilo zavarovanih terjatev v letu 2014 iz kupnine za premoženje, na katerem imajo upniki ločitveno pravico, pri čemer pa prodaje premoženja brez sodelovanja upnikov ni mogoče izvesti in ob dejstvu, da so upniki za poplačilo svojih terjatev že leto prej vložili predlog za izvršbo na podlagi izvršilnih naslovov, po mnenju Ustavnega sodišča RS T – 2 terjatev upnikov ni mogla poplačati s prodajo tega premoženja in posledično o zamudi naj ne bi bilo mogoče govoriti.

Po mnenju Ustavnega sodišča RS naj bi Višje sodišče v Ljubljani in Vrhovno sodišča RS povsem zanemarili namen in pomen pravnomočno potrjene prisilne poravnave, ki jo Ustavno sodišče RS razume kot pravni posel, sklenjen v postopku zaradi insolventnosti, ki se vodi z namenom insolventnemu dolžniku omogočiti, da izvede ukrepe prestrukturiranja in z njimi odpravi vzroke insolventnosti ter znova postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben ter nadaljuje s svojim poslovanjem, s čimer se morajo strinjati vsi upniki, ki o prisilni poravnavi glasujejo, če svoje terjatve prijavijo in če so te predmet prestrukturiranja. Pravnomočno potrjena prisilna poravnava je tudi izvršilni naslov za prisilno izterjavo terjatev, ugotovljenih v postopku prisilne poravnave. Ustavno sodišče RS problematizira stališče sodišč, da lahko vsak ločitveni upnik, ki ima zavarovano terjatev, glede na zakonsko domnevo vloži predlog za začetek stečajnega postopka kadarkoli po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave, če je dolžnik v več kot dvomesečni zamudi s plačilom, upoštevajoč temeljno obligacijsko razmerje, ker prisilna poravnava na zavarovano terjatev ne učinkuje. Po mnenju Ustavnega sodišča RS je dolžnik glede na temeljno obligacijskopravno razmerje običajno v zamudi s plačilom zavarovanih terjatev že ob uvedbi prisilne poravnave, še toliko bolj pa ob sami sklenitvi poravnave in je zato zamuda v primeru obstoja ločitvenih upnikov vedno navzoča, s tem pa naj bi bila navzoča tudi grožnja uspešne vložitve predloga za začetek stečajnega postopka katerega od ločitvenih upnikov, čeprav bi se sicer finančni ukrepi prestrukturiranja izvajali skladno s pravnomočno sklenjeno prisilno poravnavo. Dolžnik je ob sklenitvi prisilne poravnave namreč insolventen, saj mora biti ta predpostavka izpolnjena, da se postopek prisilne poravnave sploh uvede in da pride do njene sklenitve. Po mnenju Ustavnega sodišča RS naj bi stališča sodišč glede domneve insolventnosti pomenila izvotlitev instituta pravnomočno potrjene prisilne poravnave, saj bi lahko ločitveni upniki kadarkoli ustavili izvajanje prisilne poravnave s predlogom za začetek stečajnega postopka, čeprav naj bi se ukrepi izvrševali v skladu s potrjeno prisilno poravnavo.

Upniki ob takem stališču v postopku prisilne poravnave že od samega začetka naj ne bi imeli zagotovila, da bo prisilna poravnava izvedena, četudi bo pravnomočno potrjena. Da naj bi bilo razumevanje domneve insolventnosti obeh rednih sodišč nesmiselno naj bi kazale tudi določbe ZFPPIPP, ki dajejo prednost postopku prisilne poravnave. Po drugi strani pa imajo upniki možnost sodelovati v postopku prisilne poravnave in v njem uveljavljati pravna sredstva (vključno z ugovorom proti vodenju postopka prisilne poravnave) ter opravljati druga procesna dejanja, kar ni izvezemalo ločitvenih upnikov – edino glasovati v postopku niso mogle. Poleg tega pa naj bi ob dejstvu, da so ločitveni upniki že v postopku prisilne poravnave vedeli, da so njihove terjatve podzavarovane, presežne terjatve lahko prijavili kot navadne terjatve, kar bi jim omogočilo glasovanje, pri čemer pa te možnosti ločitveni upniki naj ne bi izkoristili. Posledično naj bi bili stališči drugostopenjskega in Vrhovnega sodišča RS glede dvomesečne zamude s plačilom zavarovanih terjatev očitno napačni. Ker pa na tem stališču temelji tudi ugotovitev o obstoju aktivne legitimacije za vložitev predloga za začetek stečajnega postopka, pa naj bi bila očitno napačna tudi ugotovitev sodišča o obstoju aktivne legitimacije.

Poleg navedenega pa je sodišče ugotovilo tudi kršitev pravic pritožnic do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave, saj naj bi bilo neutemeljeno poseženo v njuna upravičena pričakovanja. Pritožnici naj bi upravičeno pričakovali, da bosta svoje družbeniške pravice lahko izvrševali vsaj v času izvajanja finančnih ukrepov na podlagi pravnomočno potrjene prisilne poravnave oz. dokler so bodo finančni ukrepi izvajali skladno s poravnavo. Poleg tega pa je Ustavno sodišče RS ugotovilo tudi (nedovoljen) poseg v pridobljeno pravico družbe GRATEL, saj naj bi izpodbijana sklepa drugostopenjskega sodišča in Vrhovnega sodišča RS posegli v možnost družbe GRATEL kot upnika družbe T – 2 s priznanimi terjatvami, da bi imela možnost poplačila njenih terjatev v deležu 44 odstotkov do leta 2021.

Na podlagi prvega odstavka 60. člena ZUstS je Ustavno sodišče RS samo odločilo o pravicah pritožnic, saj je presodilo, da bi nadaljnji tek postopka odločanja o predlogu za začetek stečajnega postopka ogrozil obstoj družbe T – 2, njeni prenehanje pa bi predstavljalo trajno izgubo uveljavljenih pravic pritožnikov, zato je razveljavilo sklep Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. III Cpg 1756/2015, z dne 4. 3. 2016, s katerim se je nad dolžnikom začel stečajni postopek in sklep Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 75/2016, z dne 11. 8. 2016, s katerim je bila zavržena zahteva za varstvo zakonitosti ter potrdilo sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015, s katerim je bil predlog za začetek stečajnega postopka zavržen.

3. Analiza odločb, izdanih v postopku, s poudarkom na razlago učinka postopka prisilne poravnave na zavarovane terjatve in domneve insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi

3.1. Uvodno

Kot izhaja iz zgoraj predstavljenih odločb sodišč, izdanih v predhodnem stečajnem postopku nad dolžnikom T – 2, so stališča, ki so jih glede učinka postopka prisilne poravnave na zavarovane terjatve in domneve insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnave, v veliki meri diametralno nasprotna. Nasprotje je še posebej izrazito med stališči, ki sta jih zavzeli Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. III Cpg 1756/2015, z dne 4. 3. 2016 in Vrhovno sodišče RS s sklepom opr. št. III Ips 75/2016 z dne 11. 8. 2016 na eni strani in stališči, ki izhajajo iz odločbe Ustavnega sodišča RS št. Up-280/16-108 z dne 22. 3. 2017.

3.2. Splošno o zastavni pravici kot akcesorni pravici

Pojem terjatve ZFPPIPP opredeljuje v prvem odstavku 20. člena kot pravico upnika od dolžnika zahtevati, da pravi izpolnitveno ravnanje, katerega predmet je dajatev, storitev opustitev ali dopustitev. Pomemben je tudi pojem ločitvene pravice, ki je definiran v prvem odstavku 19. člena ZFPPIPP kot pravica upnika do plačila njegove iz določenega premoženja insolventnega dolžnika pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz tega premoženja. Med ločitvene pravice se uvrščajo zastavna pravica (prvi odstavek 128. člena SPZ), pridržna (retencijska pravica) in pravica fiduciarna pri prenosu lastninske pravice v zavarovanje (prvi odstavek 204. in drugi odstavek 206. člena SPZ).¹²⁰

¹²⁰ Nina Plavšak, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2008, stran 34.

Zavarovana terjatev je terjatev upnika, ki je zavarovana z ločitveno pravico (tretji odstavek 20. člena ZFPPIPP), nezavarovana pa tista, ki ni zavarovana z ločitveno pravico (četrti odstavek 20. člena ZFPPIPP). ZFPPIPP dodatno vsebuje tudi pravilo petega odstavka 20. člena ZFPPIPP, ki kot nezavarovano terjatev obravnava tudi tisti del zneska terjatve ločitvenega upnika, za katerega znesek terjatve presega vrednost premoženja, ki je predmet ločitvene pravice. Peti odstavek 20. člena ZFPPIPP kot nazavarovano terjatev obravnava tudi tisti del zneska terjatve ločitvenega upnika, ločitvene, za katerega znesek terjatve presega vrednost premoženja, ki je predmet ločitvene pravice.

Zastavna pravica kot tipična oblika ločitvene pravice je opredeljena v prvem odstavku 128. člena SPZ, in sicer kot pravica zastavnega upnika, da se zaradi neplačila zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti poplača skupaj z obrestmi in stroški iz vrednosti zastavljenega predmeta pred vsemi drugimi upniki zastavitelja. Eden ob bistvenih opredelilnih elementov zastavne pravice je njena akcesornost, torej da gre pri njej za stransko pravico, ki je tako glede nastanka (prvi odstavek 128. člena SPZ), kakor tudi glede prenehanja (1. in 2. alineja drugega odstavka 154. člena SPZ) in pripadnosti (prvi odstavek 148. člena SPZ) vezana na zavarovano terjatev. Tako zastavna pravica ne more obstajati, če ne obstaja tudi zavarovana terjatev, poleg tega pa je imetnik zavarovane terjatve nujno tudi imetnik zastavne pravice (čeprav pa po drugi strani ni nujno, da bi bil dolžnik zavarovane terjatve isti kot zastavitelj).¹²¹ Bistvo zastavne pravice je tudi, da vključuje prednostno poplačilno upravičenje, ki njenemu imetniku daje pravno možnost, da doseže (prisilno) plačilo zavarovane terjatve, ki ob zapadlosti ni plačana, iz vrednosti premoženja, ki je predmet zastavne pravice pred plačilom terjatev drugih upnikov zastavitelja.

Poleg načela akcesornosti zastavno pravico opredeljujeta tudi načelo specialnosti (po katerem se lahko ustanovi zastavna pravica le na individualno določeni samostojni stvari ali premoženjski pravici) in načelo nedeljivosti zastavnega jamstva, v skladu s katerim za zavarovano terjatev jamči celotna zastavljena stvar ali pravica. V primeru delnega plačila zavarovane terjatve (na primer zaradi prostovoljnega plačila dolžnika) se obveznost zastavnega jamstva (obseg zastavne pravice) ne zmanjša in ta še naprej v celoti jamči za poplačilo zavarovane terjatve (prim. tudi prvi odstavek 150. člena SPZ).¹²² Zastavna pravica (hipoteka) z odsvojitvijo stvari ne preneha, razen v primeru, ko se zastavljena stvar proda za poplačilo zavarovane terjatve (6. alineja drugega odstavka 154. člena SPZ), poleg tega pa lahko zastavna pravica po volji dolžnika preneha tudi s plačilom zavarovane terjatve (1. alineja drugega odstavka 154. člena SPZ), po volji zastavnega upnika pa tako, da se ji zastavni upnik odreče (3. alineja drugega odstavka 154. člena SPZ). Poleg prodaje za poplačilo zavarovane terjatve lahko zastavna pravica ob prodaji predmeta zastave tako preneha samo, če je prodaja izvedena v sodelovanju z zastavnim upnikom, ki se zastavni pravici ob prodaji zastavljene stvari odpove.

Kot izhaja že iz definicije zastavne pravice, je bistvena vsebina zastavne pravice, v tem, da njenemu imetniku omogoča, da se zaradi neplačila zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti poplača iz vrednosti zastavljenega predmeta pred vsemi drugimi upniki zastavitelja, pri čemer pa poplačilo izvede tako, da zastavljeni predmet unovči, torej proda in s tem premoženje pretvori v denarno obliko. Upravičenje, ki ga ima v zvezi z unovčenjem in poplačilom iz tako pridobljenega premoženja, lahko zastavni upnik uveljavi na način, ki ga za posamezno obliko premoženja določa zakon. Pri večini zastavnih pravic lahko zastavni upnik svoje upravičenje uveljavi zunajsodno, kar pomeni, da s poplačilnim upravičenjem, ki izhaja iz zastavne pravice, pridobi razpolagalno upravičenje, na podlagi katerega lahko prenese premoženjsko pravico, ki je predmet zastavne pravice (na primer lastninsko pravico na premičnini) odplačno na kupca, iz prejete kupnine pa poplača svojo zavarovano terjatev. Pri določenih zastavnih pravicah pa zakon določa posebna pravila, ki urejajo vprašanje uveljavljanja poplačila iz zastavne pravice. Tako je pri hipoteki v skladu s prvim odstavkom 153. člena SPZ predvidena sodna uveljavitev hipoteke, v kolikor pa gre za hipoteko, nastalo na podlagi neposredno izvršljivega notarskega zapisa, pa je kot možen način uveljavljanja poplačilnega upravičenja predvidena notarska prodaja (drugi odstavek 153. člena SPZ, členi od 15.a do 15.t ZFZ) ali pa izvršilni postopek (drugi odstavek 153. člena SPZ). Pridobitev poplačilnega upravičenja je, kot izhaja že iz same definicije zastavne pravice, odvisna od izpolnitve pogoja, torej od dejstva, da zavarovana terjatev ob zapadlosti ni plačana.

Glede zastavne pravice kot stvarne pravice je pomembno izpostaviti tudi njeno razliko do terjatve kot obligacijske pravice. Zastavna pravica je absolutna pravica, ki njenemu imetniku omogoči, da ob izpolnitvi

¹²¹ Matjaž Tratnik v: Miha Juhart (ur.), Matjaž Tratnik (ur.) in Renato Vrenčur (ur.), Stvarnopravni zakonik (SPZ) s komentarjem, GV založba, Ljubljana 2004, strani 597-598.

¹²² Matjaž Tratnik v: Miha Juhart (ur.), Matjaž Tratnik (ur.) in Renato Vrenčur (ur.), Stvarnopravni zakonik (SPZ) s komentarjem, GV založba, Ljubljana 2004, stran 598.

odložnega pogoja, tj. da ob dospelosti ni plačana zavarovana terjatev, pridobi poplačilno upravičenje. Zastavna pravica torej nima lastnosti dospelosti, ki je tipična lastnost terjatve, je pa od dospelosti zavarovane obveznosti in nastanka zamude z izpolnitvijo dolžnika odvisna pridobitev poplačilnega upravičenja zastavnega upnika iz zastavne pravice.¹²³ Nastanek zamude z izpolnitvijo zavarovane obveznosti je torej povsem neodvisen od zastavne pravice in je z vidika zamude pri izpolnitvi zavarovane obveznosti povsem nepomembno, ali je po nastopu zamude z izpolnitvijo zavarovane obveznosti zastavni upnik uveljavil poplačilno upravičenje ali ne, npr. s sodnim izvršilnim postopkom za uveljavitev neposredno izvršljive notarske hipoteke.

3.3. Učinek prisilne poravnave na (zavarovane) terjatve

Namen postopka prisilne poravnave je izvedba finančnega prestrukturiranja dolžnikovega podjetja, ki zagotavlja, da dosednji družbeniki obdržijo samo takšen delež v osnovnem kapitalu dolžnika, ki ustreza vrednosti preostanka premoženja dolžnika, ki bi ga prejeli, če bi bil nad dolžnikom začel stečajni postopek. Nadalje postopek prisilne poravnave upnikom zagotavlja ugodnejše pogoje plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začel stečajni postopek, poleg tega pa omogoča nadaljnje poslovanje dolžnikovega podjetja oziroma rentabilnega dela tega podjetja.¹²⁴ Ključni del prisilne poravnave je torej izvedba finančnega prestrukturiranja, ki tvori celoto ukrepov, ki se izvedejo, da bi dolžnik postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben. Ukrepi finančnega prestrukturiranja vključujejo:

- ukrepe, ki predstavljajo prestrukturiranje terjatev in vplivajo na dolžnikove obveznosti na način, da se zmanjšajo glavnice terjatev upnikov, odloži njihova zapadlost, v primeru finančnih terjatev pa tudi zniža obrestna mera,
- ukrepe, ki predstavljajo korporacijsko prestrukturiranje dolžnika s povečanjem osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki ali s stvarnimi vložki, katerih predmet so terjatve upnikov do dolžnika ter izčlenitev,
- ukrepe, ki predstavljajo ukrepe poslovnega prestrukturiranja in katerih izvedba v skladu s pravili poslovnofinančne stroke omogoča odpravo vzrokov dolžnikove insolventnosti in zagotavlja, da dolžnik postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben.

Zavarovanih terjatev pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-F v okviru postopka prisilne poravnave ni bilo mogoče prisilno prestrukturirati, po uveljavitvi omenjene novele pa je zavarovane terjatve mogoče prisilno prestrukturirati z odložitvijo dospelosti oziroma znižanjem obrestnih mer (1. točka prvega odstavka 221.n člena ZFPPIPP).

Za ukrepe, ki predstavljajo prestrukturiranje terjatev, je osnovno pravilo določeno v prvem odstavku 212. člena ZFPPIPP, ki določa, da prisilna poravnava učinkuje za vse terjatve upnikov do dolžnika, ki so nastale do začetka postopka prisilne poravnave, ne glede na to, ali je upnik terjatev v postopku prisilne poravnave prijavil. Za nadaljnje razumevanje učinkov prisilne poravnave je potrebno razumeti nekatere temeljne pojme pravoznanstva. Mednje spada pojem pravice. Vsaka pravica mora imeti vsaj dve upravičenji, in sicer *temeljno upravičenje*, ki omogoča da subjekt zadovoljuje določen interes (v obligacijskem razmerju temeljno upravičenje pomeni, da lahko upnik od dolžnika zahteva, da opravi izpolnitveno ravnanje, ki je predmet njegove obveznosti) ter *pravovarstveni zahtevek*, ki vsebuje možnost, da bo uporabljena sankcija, če zavezanec ne ravna v skladu z obveznostjo in ga je mogoče aktivirati šele, ko je temeljno upravičenje kršeno (v obligacijskem razmerju pravovarstveni zahtevek pomeni, da lahko upnik, čigar obligacijska pravica je bila kršena, uveljavlja zahtevo po sodnem varstvu svoje pravice).^{125, 126}

Pravnomočno potrjena poravnava pri terjatvah vpliva na pravovarstveni zahtevek, ne razveljavi pa temeljnega upravičenja, saj s pravnomočnostjo sklepa o potrditvi prisilne poravnave preneha upnikova pravica uveljavljati plačilo v sodnem ali drugem postopku, in sicer zneska navadne terjatve v višjem deležu od deleža, določenega v potrjeni prisilni poravnavi in pred potekom rokov za plačilo, določenih v potrjeni prisilni poravnavi ter obresti od zneska te terjatve po višji obrestni meri od obrestne mere, določene v

¹²³ Glej tudi Juhart, M., Tratnik, M., Vrenčur, R.: Stvarno pravo, GV založba, Ljubljana, 2007, strani 403-409.

¹²⁴ 136. člen ZFPPIPP.

¹²⁵ Marijan Pavčnik: Teorija prava Prispevek k razumevanju prava, IUS Software, Ljubljana 2015, stran 165.

¹²⁶ Nina Plavšak, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2008, stran 162.

potrjeni prisilni poravnavi. Pri podrejenih terjatvah pa pravovarstveni zahtevek preneha glede celotne terjatve (drugi odstavek 214. člena ZFPPIPP). Da potrjena prisilna poravnava ne razveljavi temeljnega upravičenja pa izhaja iz tretjega odstavka 214. člena ZFPPIPP, ki določa, da če dolžnik prostovoljno plača terjatev v višjem znesku od zneska po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi, nima pravice zahtevati vračila po pravilih o neupravičeni obogatitvi.¹²⁷

Glede učinka prisilne poravnave na zavarovane terjatve je v prvi vrsti potrebno upoštevati pravilo 1. točke prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP, ki določa, da potrjena prisilna poravnava ne učinkuje za zavarovane terjatve, torej na terjatve, zavarovane z ločitveno pravico. Kot pojasnjeno zgoraj, potrjena prisilna poravnava pri navadnih terjatvah učinkuje zgolj na pravovarstveni zahtevek, ne povzroči pa prenehanja temeljnega upravičenja. Ob navedenem je potrebno pravilo 1. točke prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP razumeti na način, da to pravilo povzroči, da potrjena prisilna poravnava zaradi njega ne vpliva na pravovarstveni zahtevek, torej da ločitveni upnik kljub potrjeni prisilni poravnavi ohrani pravico do plačila njegove terjatve iz določenega premoženja insolventnega dolžnika pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz tega premoženja (prvi odstavek 19. člena ZFPPIPP). Ločitveni upnik lahko torej kljub potrjeni prisilni poravnavi uveljavi pravovarstveni zahtevek iz ločitvene pravice, in sicer tako, da izvede ali zahteva prodajo zastavljenega premoženja in iz dobljene kupnine doseže poplačilo svoje zavarovane terjatve.

Ker se s potrditvijo prisilne poravnave upnik ohrani temeljno upravičenje, se v primeru, ko prisilna poravnava ne predvideva (prisilnega) prestrukturiranja zavarovanih terjatev, dospelost zavarovanih terjatev ne spremeni. V primeru, če nastane zamuda dolžnika, ta obstaja in traja povsem neodvisno od tega, ali upnik uveljavlja pravovarstveni zahtevek, ki ga vključuje zastavna pravica, ali ne. Dokler zastavna pravica ni uveljavljena (ločitvena pravica ni uresničena), celotna terjatev upnika velja za zavarovano terjatev in nanjo po 1. točki prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP potrjena prisilna poravnava ne učinkuje, ne glede na to, ali vrednost zastavljenega premoženja dosega vrednost zavarovane terjatve, ali ne. Določba tretjega odstavka 213 člena ZFPPIPP, ki ureja primer, ko vrednost zastavljenega premoženja ne zadošča za plačilo celotne terjatve in po kateri za neplačani del terjatve učinkuje prisilna poravnava, namreč učinkuje šele po uresnitvi ločitvene pravice in tako zavarovana terjatev pred tem tako (v celoti) velja za zavarovano terjatev in nanjo po 1. točki prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP prisilna poravnava ne učinkuje.

Kot že pojasnjeno, je bila možnost prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev predvidena šele z novelo ZFPPIPP-F, pred njo pa je bila zagotovitev ustreznega prestrukturiranja zavarovane terjatve za obdobje do uresnitve ločitvene pravice v celoti odvisna od morebitnega prostovoljnega dogovora med dolžnikom in zastavnim upnikom. Če do takšnega prostovoljnega prestrukturiranja zavarovane terjatve torej ni prišlo, je bil dolžnik obveznosti do ločitvenega upnika do uresnitve ločitvene pravice dolžan izpolnjevati v rokih, v višini in pod pogoji, ki so izhajali iz osnovnega obligacijskega razmerja. Da bi bil v teh primerih položaj dolžnikov olajšan in bi bilo lažje doseči dolžnikovo plačilno sposobnost, je zakonodajalec z novelo ZFPPIPP-F uredil pravila, ki so omogočila prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev (221.n člen ZFPPIPP).¹²⁸ Dodatna pravila za prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev pa v ničemer niso posegla v tiste pravne položaje, ki so nastali pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-F in tako vse tiste primere pravnomočno potrjenih prisilnih poravnav, ki prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev niso vključevale. Med takšne pravne položaje pa sodi tudi pravni položaj potrjene prisilne poravnave nad dolžnikom T – 2.

3.4. Domneve insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi

Pravna domneva je pravno dejstvo, ki velja na temelju drugih dejstev kot resnično, ne da bi ga bilo treba dokazati. V primeru pravnih domnev življenjska izkušnja namreč uči, da domnevano dejstvo po vsej verjetnosti obstaja in da bi zato samo po nepotrebnem oteževali nastop pravnih posledic, če bi bilo treba domnevana dejstva sproti dokazovati. Kadar pravo prizna domnevo kot resnično, a hkrati omogoča, da jo prizadete osebe lahko izpodbijajo in dokažejo, da ne ustreza resničnosti, če imajo na voljo ustrezne dokaze, gre za izpodbijne pravne domneve. Kadar pa domneve ni mogoče izpodbiti, gre za neizpodbijne pravne domneve.¹²⁹

¹²⁷ Glej tudi Nina Plavšak, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) Razširjena uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana 2008, stran 163.

¹²⁸ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – nujni postopek, EVA 2013-2030-0100, stran 93.

¹²⁹ Marijan Pavčnik: Teorija prava Prispevek k razumevanju prava, IUS Software, Ljubljana 2015, stran 334.

Z namenom olajševanja procesnega položaja upnikov glede dokazovanja insolventnosti je zakonodajalec v odstavkih od drugega do petega 14. člena ZFPPIPP določil več (večinoma izpodbojnih) pravnih domnev trajnejše nelikvidnosti in dolgoročne plačilne nesposobnosti in s tem insolventnosti dolžnikov. Z novelo ZFPPIPP-E je zakonodajalec domneve insolventnosti, kot so bile urejene pred tem, nekoliko spremenil in dopolnil. Med spremembami so z vidika tega prispevka pomembna zlasti nove domneve trajnejše nelikvidnosti, ki so bile dodane z 2. točko prvega odstavka 14. člena ZFPPIPP in ki se nanašajo na zamudo dolžnika, nad katerim je tekel postopek prisilne poravnave ali poenostavljene prisilne poravnave, če za več kot dva meseca zamuja: (i) s plačilom svojih obveznosti na podlagi potrjene prisilne poravnave ali poenostavljene prisilne poravnave, ali (ii) s plačilom svojih obveznosti do ločitvenih upnikov, ki so nastale pred začetkom postopka prisilne poravnave ali poenostavljene prisilne poravnave, ali (iii) z izvedbo drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, določenih v načrtu finančnega prestrukturiranja. Zakonodajalec je z določitvijo dodatnih domnev insolventnosti zasledoval cilj olajšanja položaja upnikov, kadar predlagajo začetek stečajnega postopka.¹³⁰ Z novelo ZFPPIPP-F je zakonodajalec dodal tudi pozitivno domnevo, po kateri v primeru, če je nad dolžnikom tekel postopek prisilne poravnave ali poenostavljene prisilne poravnave, ki je bil končan s pravnomočno potrditvijo prisilne poravnave ali poenostavljene prisilne poravnave, velja, če se ne dokaže drugače, da je s pravnomočnostjo sklepa o potrditvi prisilne poravnave, prenehal položaj insolventnosti dolžnika. Domneva je bila določena zaradi bonitetnih ocen dolžnika po pravnomočnem končanju postopka prisilne poravnave oziroma poenostavljene prisilne poravnave.¹³¹

Domneve trajnejše nelikvidnosti po 2. točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP je potrebno razlagati tako, da se prva alineja 2. točke drugega odstavka nanaša na vse obveznosti dolžnika na podlagi potrjene ali poenostavljene prisilne poravnave, torej na vse obveznosti, na katere je vplivala potrjena prisilna poravnava oziroma poenostavljena prisilna poravnava. Med obveznosti, ki jih zajema omenjena domneva spadajo tako obveznosti do navadnih upnikov, kakor tudi obveznosti do zavarovanih upnikov, če so bile te predmet prisilnega prestrukturiranja. Tako glede obveznosti do zavarovanih upnikov v okvir te domneve spadajo zgolj tisti primeri, kjer je prišlo do prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev upnikov, to pa so samo primeri pravnomočno potrjenih prisilnih poravnav, ki so se začeli po 7. 12. 2013 in kjer je bilo v okviru prisilne poravnave izvedeno prestrukturiranje zavarovanih terjatev.

Domneva trajnejše nelikvidnosti so drugi alineji drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP se nanaša na obveznosti dolžnika do zavarovanih upnikov, na katere pravnomočno potrjena prisilna poravnava ni učinkovala. Omenjena domneva se ne nanaša na primere tistih obveznosti do zavarovanih upnikov, ki so bile predmet prisilnega prestrukturiranja, saj te pravne položaje zajema domneva iz prve alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Kot je že bilo pojasnjeno v razdelku 3.3. tega prispevka, potrjena prisilna poravnava, če ne vključuje prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev, ne vpliva na temeljno upravičenje, ki izhaja iz zavarovanih terjatev, kar pomeni, da potrjena prisilna poravnava ne vpliva na dospelost zavarovane terjatve in je tako dolžnik svoje obveznosti do zavarovanih upnikov po potrjeni prisilni poravnavi dolžan izpolniti v višini in rokih, kot izhajajo iz osnovnega obligacijskega razmerja. Če dolžnik svojih obveznosti ne izpolni, ima upnik pravico (ne pa dolžnosti) uveljaviti zavarovanje, poleg tega pa je zakonodajalec z domnevno trajnejše nelikvidnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP upniku tudi olajšal procesni položaj pri dokazovanju insolventnosti dolžnika.

Domneva po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP pa zajema tiste pravne položaje, ko dolžnik v načrtu finančnega prestrukturiranja predvidi tudi druge ukrepe finančnega prestrukturiranja (na primer zmanjševanje določenih poslovnih stroškov, finančno optimizacijo poslovnih procesov, odprodajo določenega poslovno nepotrebnega premoženja in podobno), ki jih mora časovno opredeliti (4. točka prvega odstavka 145 člena ZFPPIPP). Če dolžnik z izvedbo teh ukrepov zamuja več kot dva meseca, je podan dejanski stan domneve trajnejše nelikvidnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Poudariti je treba, da v okvir te domneve sodijo tudi finančni učinki izvedenih ukrepov finančnega prestrukturiranja, kar je tudi sicer njihovo bistvo.

Za zadevo T – 2 pa je (bilo) posebej pomembno vprašanje pravilne uporabe domnev trajnejše nelikvidnosti v primeru podzavarovanih terjatev, torej terjatev, ki so sicer v celoti zavarovane z ločitveno pravico (zavarovanje se nanaša na celotno zavarovano terjatev), vendar pa vrednost zavarovanja ne dosega višine

¹³⁰ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – nujni postopek, EVA 2012-2030-0053, stran 53.

¹³¹ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – nujni postopek, EVA 2013-2030-0100, stran 19.

zavarovane terjatve in tako ločitveni upnik v primeru uresničitve zavarovanja ne more doseči popolnega poplačila svoje zavarovane terjatve. Sklep, ali je določena terjatev podzavarovana, lahko ob odsotnosti posebnega pravila (kot na primer izhaja iz petega odstavka 201. člena ZFPPIPP), je bil v konkretnem primeru zadeve T – 2 mogoč šele ob uresničitvi zavarovanja. Pri tem pa je treba poudariti, da je uveljavitev zavarovanja pravica ločitvenega upnika, ne pa njegova dolžnost in je tako od njegove volje odvisno, ali bo zavarovanje uveljavil, ali ne.

Kot je že bilo pojasnjeno zgoraj, se s potrditvijo prisilne poravnave (ki ne vključuje tudi zavarovanih terjatev, te pa v pravnomočni prisilni poravnavi nad dolžnikom T – 2 niso mogle biti vključene, saj je prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev predvidela šele novela ZFPPIPP-F, ki je bila uveljavljena 7. 12. 2013) vsebina temeljnega upravičenja iz obligacijskega razmerja zavarovanih terjatev ne spremeni in je tako dolžnik dolžan svoje obveznosti dolžan izpolniti v rokih, kot izhajajo iz temeljnega obligacijskega razmerja. Pri tem je popolnoma nepomembno, ali je ločitveni upnik prednostno poplačilno upravičenje uveljavil ali ne, saj je ločitvena pravica vedno akcesorna pravica in njena (ne) uveljavitev nikoli ne more vplivati na dospelost zavarovane terjatve. Zavarovanje vpliva na zavarovano terjatev šele potem, ko je uveljavljeno, saj se takrat zavarovana terjatev (delno) poplača in postane jasno, kateri del terjatve je nezavarovan (peti odstavek 20. člena ZFPPIPP), na ta del pa učinkuje pravnomočno potrjena prisilna poravnava (tretji odstavek 213. člena ZFPPIPP).

Do uveljavitve zavarovanja (ki je pravica in ne dolžnost ločitvenega upnika), za zavarovane terjatve prisilne poravnave, ki so se začele pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-F (po 7. 12. 2013) torej ne glede na to, ali gre pri terjatvah za v celoti zavarovane ali podzavarovane terjatve, zavarovane terjatve veljajo za zavarovane, zato zamuda dolžnika, nad katerim je bila pravnomočno potrjena prisilna poravnava, z izpolnitvijo obveznosti iz do upnikov s (pod)zavarovanimi terjatvami iz temeljnega obligacijskega razmerja, ki traja več kot dva meseca tvori dejanski stan zamude po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP.

3.5. Analiza sodne prakse na učinek prisilne poravnave na zavarovane terjatve in na domneve insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi

Kot izhaja iz prej prikazanih sodnih odločb, izdanih v predhodnem stečajnem postopku v zadevi T – 2, so sodišča glede vprašanja učinkov pravnomočno potrjene prisilne poravnave na zavarovane terjatve ter s tem povezanim vprašanjem domnev insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi zavzela različna stališča. Po eni strani so se Okrožno sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. St 2340/2014 z dne 16. 9. 2014, Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. Cst 456/2015 z dne 5. 8. 2015, Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 in Vrhovno sodišče RS s sklepom opr. št. III Ips 75/2016 z dne 11. 8. 2016 (med drugim) postavila na stališče, da ločitvena pravica ni dolžnost, ampak je pravica ločitvenega upnika in da potrjena prisilna poravnava (ki ne vključuje prestrukturiranja zavarovanih terjatev) ne more učinkovati na dospelost zavarovane terjatve, četudi je ta podzavarovana. Dolžnik mora tako po pravnomočni prisilni poravnavi iz tekočih prilivov izpolnjevati obveznosti do ločitvenih upnikov, in sicer to ne glede na to, ali so njihove terjatve zavarovane ali podzavarovane in vse dokler te niso poplačane oz. dokler ločitveni upnik ne uveljavi svojega zavarovanja. Posledično dolžnik, ki je v zamudi s plačilom obveznosti do zavarovanih upnikov in ta traja več kot dva meseca, izpolni zakonski dejanski stan domneve trajnejše nelikvidnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP.

Po drugi strani pa so se Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. Cst 485/2014 z dne 29. 10. 2014, Okrožno sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 in Ustavno sodišča RS z odločbo US, Up-280/16-108 z dne 22. 3. 2017 postavila na stališče, da bi se naj domneva iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nanašala na zamudo pri plačilu zavarovanih terjatev, ki so bile predmet finančnega prestrukturiranja. Poleg tega pa naj ločitveni upniki ne bi bili upravičeni do plačila njihovih terjatev iz tekočih prilivov dolžnika, ampak naj bi bili upravičeni zgolj do plačila njihovih terjatev iz naslova zavarovanj, saj bi bili ločitveni upniki v nasprotnem primeru privilegirani. Ta sklep vključuje (predpostavlja) izhodišče, da zastavna pravica z vidika dejanskega stanja domneve iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP ni pravica, ampak dolžnost zastavnega upnika. Zato iz njega izhaja, da omenjena domneva (pred novelo ZFPPIPP-F) lahko nastane le, če dolžnik sam unovči zastavljeno premoženje in iz tega naslova ločitvenega upnika ne poplača. Posledično naj bi torej zastavni dolžnik imel možnost, da brez sodelovanja zastavnega upnika uveljavi zastavno pravico. Pri tem je Ustavno sodišče RS nasprotni stališči Višjega sodišča v Ljubljani iz sklepa opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 in Vrhovnega sodišča RS iz sklepa opr. št. III Ips 75/2016 z dne 11. 8. 2016 glede učinka pravnomočno

potrjene prisilne poravnave na zavarovane terjatve in glede razlage domnev trajnejše nelikvidnosti po 2. točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP (zlasti domneve iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP) označilo kot očitno napačni in arbitrarni.

Upošteva materialnopravna izhodišča glede zavarovanih terjatev, učinkov pravnomočno potrjene prisilne poravnave nanje in razlago domnev insolventnosti po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi, ki so bila predstavljena v gornjem delu tega prispevka, je dklep Ustavnega sodišča RS, da bi naj bila stališča sodišč redne pristojnosti glede teh vprašanj arbitrarna, najmanj pretiran. Oceno, da je določena odločba sodišča arbitrarna, Ustavno sodišče RS sprejme v tistih primerih, ko ugotovi, da sodišče (redne pristojnosti) svoje odločitve sploh ni utemeljilo s pravnimi argumenti, zaradi česar je mogoče sklepati, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, ampak na podlagi drugih kriterijev, ki pri odločanju ne bi smeli priti v poštev. Nikakor pa Ustavno sodišče RS ni nadaljnja instanca sodiščem redne pristojnosti, ki bi bila pristojna presojeti materialnopravno pravilnost odločitev sodišč redne pristojnosti.¹³² V konkretnem primeru se je Ustavno sodišče RS precej očitno postavilo v vlogo instančnega sodišča sodiščem redne pristojnosti, saj se je spustilo v materialnopravno presojo pravilnost stališč sodišč redne pristojnosti, pri čemer je zavzelo materialnopravna stališča, ki očitno odstopajo od razlage nekaterih temeljnih institutov obligacijskega prava, stvarnega prava in insolvenčnega prava, kot jih razlaga pravna doktrina. Ob tem se očitek arbitarnosti izkazuje najmanj kot pretiran. V resnici se zastavlja nasprotno vprašanje, ali zaradi odklona od učenja pravne teorije nemara niso materialnopravna stališča, ki jih je v odločbi US, Up-280/16-108 z dne 22. 3. 2017, zavzelo Ustavno sodišča RS očitno napačna in kot taka arbitrarna.

Ustavno sodišče RS je pri utemeljitvi svoje odločitve izhajalo iz izhodišča, da naj bi se domneve insolventnosti, določene v 2. točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nanašale samo na primere terjatev, na katere je učinkovala pravnomočno potrjena prisilna poravnava. Tako naj bi se tudi domneva trajnejše nelikvidnosti po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nanašala samo na primer zavarovanih terjatev, ki so bile predmet prisilnega prestrukturiranja. Sodišče je takšno stališče zavzelo kljub temu, da z novelo ZFPPIPP-E, ki je omenjene domneve trajnejše nelikvidnosti uredila, prisilno prestrukturiranje zavarovanih terjatev sploh še ni bilo mogoče. Poleg tega pa pri tem ni odgovorilo na nelogičnost, ki jo takšna razlaga domnev trajnejše nelikvidnosti po 2. točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP ustvari, saj ne pojasni, zakaj bi zakonodajalec dvakrat uredil isto domnevo trajnejše nelikvidnosti, enkrat v prvi alineji in drugič še v drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Domneva trajnejše nelikvidnosti iz prve alineje 2. točke drugega odstavka se namreč (glede na dikcijo) nanaša na vse obveznosti dolžnika po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi, torej tako na obveznosti do navadnih, kakor tudi obveznosti do ločitvenih upnikov, zato je ob razlagi, ki jo ponudi Ustavno sodišče RS, povsem nelogično, zakaj bi zakonodajalec domnevo, ki se nanaša na izpolnjevanje obveznosti na podlagi pravnomočno potrjene prisilne poravnave do ločitvenih upnikov, uredil še enkrat v drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP.

Ustavno sodišče RS nadalje ocenjuje, da bi naj bili ob razlagi, da se domneva trajnejše nelikvidnosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP nanaša na obveznosti do ločitvenih upnikov, na katere pravnomočna prisilna poravnava ni učinkovala, taki ločitveni upniki neupravičeno v boljšem položaju od ločitvenih upnikov s terjatvami do dolžnikov, nad katerimi se prisilna poravnava ni vodila. Takšen sklep Ustavnega sodišča RS spregleda dejstvo, da gre pri domnevah insolventnosti po 14. členu ZFPPIPP zgolj za izpodbojne pravne domneve, ki olajšujejo procesni položaj upnikov in do določene mere prevaljujejo dokazno breme dokazovanja insolventnosti dolžnika z upnikov – predlagateljev postopka zaradi insolventnosti na dolžnika. Poleg tega pa je razlikovanje med pravnimi položaji ločitvenih upnikov, katerih dolžniki so bili v postopku prisilne poravnave, in upniki dolžnikov, nad katerimi se prisilna poravnava ni vodila, povsem utemeljeno. V prvem primeru so bili dolžniki namreč predhodno v postopku zaradi insolventnosti in so bili torej že dokazano insolventni, poleg tega pa so v razmerju do svojih upnikov prevzeli določene zaveze, ki so med drugim pomembne tudi zato, ker so bile namenjene vzpostavitvi dolžnikove dolgoročne in kratkoročne plačilne sposobnosti. V razmerju do ločitvenih upnikov, na katere pravnomočna prisilna poravnava ni učinkovala (torej v postopkih prisilnih poravnav, kjer ni prišlo do prisilnega prestrukturiranja zavarovanih terjatev), je vsebina zavez dolžnika ta, da obveznosti tekoče izpolnjuje ob dospelosti. Če dolžnik teh svojih obveznosti ne izpolnjuje, je to znak, da dolžnik ni plačilno

¹³² Ta stališča je Ustavno sodišče RS v svoji dosedANJI praksi izpostavilo v številnih odločbah – prim. sklep US, Up-481/05-8 z dne 24. 11. 2006, sklep US, Up-305/97 z dne 30. 5. 2000, sklep US, Up-337/01-9 z dne 25. 9. 2002, sklep US, Up-103/99 z dne 29. 11. 2000, odločba US, št. Up-1850/08 z dne 5. 5. 2010, odločba Up-969/08 z dne 13. 5. 2010, odločba US, Up-572/06 z dne 8. 11. 2007, sklep US, Up-464/01 z dne 15. 12. 2003 in številne druge.

sposoben, zato je povsem utemeljeno, da imajo ločitveni upniki v tem primeru olajšano dokazovanje insolventnosti dolžnika s pomočjo sklicevanja na domnevo trajnejše nelikvidnosti. Pravni položaj ločitvenih upnikov, katerih dolžniki niso bili v postopku prisilne poravnave, je drugačen, saj taki dolžniki predhodno niso bili dokazano insolventni in sklep o tem, da zamujanje z izpolnjevanjem do ločitvenih upnikov kaže na insolventnost dolžnika, ni možen. Razlikovanje med pravnimi položaji obeh kategorij ločitvenih upnikov je torej utemeljeno, sklep o nasprotnem pa najmanj preuranjen oziroma tudi sicer napačen.

Tudi ocena o arbitrarnosti stališč sodišč redne pristojnosti o tem, da mora dolžnik obveznosti do ločitvenih upnikov plačevati iz rednih prilivov, je (vsaj v konkretnem primeru) napačna. V situaciji, ko ZFPPIPP pred uveljavitvijo novele ZFPPIPP-F ni urejal vprašanja, kdaj pride do ločitve podzavarovane terjatve na zavarovani in nezavarovani, pri zavarovanih terjativah ni mogoč drugačen zaključek, da te veljajo za v celoti zavarovane vse do uveljavitve zavarovanja (tako razlago podpira tudi tretji odstavek 213. člena ZFPPIPP), tega pa je ločitveni upnik upravičen, ne pa zavezan uveljaviti, ko to želi in kakor to želi, saj je zastavna pravica vedno pravica, ne pa dolžnost zastavnega upnika. Posledično glede na določbo 1. točke prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP ni mogoč drugačen sklep kot, da je dolžnik obveznosti do teh upnikov kljub pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi dolžan tekoče izpolnjevati. Ustavno sodišče RS v svoji obrazložitvi ni pojasnilo, kdaj naj bi v konkretnem primeru prišlo do razdelitve podzavarovanih terjatev na zavarovani in nezavarovani del, zato je razlaga Ustavnega sodišča RS pomanjkljiva, predvsem pa je zanjo bistveno lažje mogoče sklepati, da ne temelji na zakonu. Pri tem je Ustavno sodišče RS povsem napačno razložilo tudi določbo tretjega odstavka 213. člena ZFPPIPP, ki se nanaša na pravni položaj, ko pride do uresnitve ločitvene pravice (do te pa vedno pride po volji ločitvenega upnika) in iz vrednosti tako dobljenega premoženja ni doseženo popolno poplačilo zavarovane terjatve. Res je sicer, da ločitveni upniki ne morejo zahtevati prisilnega poplačila njihovih terjatev iz premoženja dolžnika, ki ni predmet ločitvene pravice, vendar pa to nikakor ne pomeni, da dolžnik ni dolžan poplačevati ločitvenega upnika iz tekočih prilivov. Nasprotno, ob odsotnosti pravila o ločitvi zavarovanih terjatev na zavarovani in nezavarovani del in ob pravilu 1. točke prvega odstavka 213. člena ZFPPIPP, da prisilna poravnava ne vpliva na zavarovane terjatve, to pomeni, da se s pravnomočnostjo dospelost zavarovanih terjatev ne spremeni. Če dolžnik glede plačila teh terjatev pride v zamudo in ta traja več kot dva meseca, je izpolnjen dejanski stan zamude po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP in takšen sklep ni prav nič arbitraren, ampak temelji na zakonu in je glede na pravno podlago tudi (najbolj) pravilen.

Do drugačnega sklepa ne more pripeljati niti okoliščina, ali zastavni upnik uveljavlja zastavno pravico ali ne, saj gre za akcesorno pravico in to nima vpliva na dospelost zavarovane terjatve.¹³³ Uveljavitev zastavne pravice z vidika učinkovanja prisilne poravnave postane pomembna šele v primeru, ko predmet zavarovanja unovčen in iz njegove vrednosti (delno) poplačana zavarovana terjatev, pri čemer pa prisilna poravnava učinkuje na neplačani del takšne zavarovane terjatve (tretji odstavek 213. člena ZFPPIPP).

V odločbi Ustavnega sodišča RS, št. Up-280/16-108 z dne 22. 3. 2017 se je Ustavno sodišče RS med drugim tudi lotilo razlage bistva prisilne poravnave, ki jo je v delu, ko je povzelo stališča pravne doktrine, razložilo pretežno pravilno, v delu, ko pa je tem stališčem dodalo lastne sklepe, pa je oblikovalo stališča, ki so najmanj nenavadna oziroma dosledneje napačna. Ustavno sodišče RS je tako možnost ločitvenih upnikov, da bi se v primeru vložitve predloga za začetek stečajnega postopka oprli na domnevo trajnejše nelikvidnosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ocenilo kot še posebej problematično, pri čemer se je oprlo na nenavadno ugotovitev, da naj bi bil dolžnik glede na temeljno obligacijsko razmerje običajno v zamudi s plačilom zavarovanih terjatev že ob uvedbi prisilne poravnave, še toliko bolj pa naj bi bil ob njeni sklenitvi. Grožnja možnosti uspešne vložitve predloga za začetek stečajnega postopka s strani ločitvenih upnikov, čeprav naj bi se ukrepi finančnega prestrukturiranja izvajali (insolventnost naj bi bila sicer predpostavka, da se postopek prisilne poravnave uvede in nato pride do njene sklenitve), naj bi predstavljala izvotlitev pravnomočno potrjene prisilne poravnave. Po mnenju Ustavnega sodišča RS naj bi ločitveni upniki kadarkoli ustavili izvajanje prisilne poravnave, čeprav se ukrepi finančnega prestrukturiranja izvajajo in upniki naj ne bi imeli zagotovila, da bo prisilna poravnava izvedena, četudi bo pravnomočno potrjena.

Če pustimo ob strani že napačno terminologijo, kjer Ustavno sodišče RS očitno ne loči med uvedbo in začetkom postopkov zaradi insolventnosti (drugi in četrti odstavek 49. člena ZFPPIPP), gornja stališča Ustavnega sodišča RS povsem prezrejo bistvo postopka prisilne poravnave, ki je v izvedbi finančnega prestrukturiranja dolžnika na način, da bo ta postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben (2. točka 137. člena ZFPPIPP). Ukrepi finančnega prestrukturiranja tako niso namenjeni sami sebi in ne zadošča, da

¹³³ glej razdelek 3.2. tega prispevka.

jih dolžnik samo v večji ali manjši meri izvaja, ampak mora njihovo izvajanje pripeljati do rezultata v obliki zagotovitve dolgoročne in kratkoročne plačilne sposobnosti dolžnika. Ustavno sodišče RS nadalje kot povsem običajno označuje stanje, kjer v okviru prisilne poravnave (ko prestrukturiranje zavarovanih terjatev ni predvideno) dolžnik ne izpolnjuje svojih obveznosti do ločitvenih upnikov. Označevanje takšnega protipravnega stanja za nekaj običajnega s strani Ustavnega sodišča RS je problematično in gotovo ne utrjuje pravne varnosti in vladavine prava v Republiki Sloveniji. In končno, kar se tiče možnosti ločitvenih upnikov, da naj bi kadarkoli imeli možnost ustaviti izvajanje prisilne poravnave, čeprav naj bi se ukrepi finančnega prestrukturiranja izvajali, nanje domneve insolventnosti, še manj pa njihova razlaga bistveno ne posegajo. Ustavno sodišče RS domnevam insolventnosti povsem neutemeljeno pripisuje pomen, ki ga nimajo – pri njih gre samo za izpodbojne pravne domneve, ki upnikom olajšujejo dokazovanje insolventnosti dolžnik ter dokazno breme z dokazovanjem solventnosti prevalijo na dolžnika. Ločitveni upniki ali pa navadni upniki, na katere prisilna poravnava ni učinkovala (na primer upniki terjatev, ki so nastale po začetku prisilne poravnave) bi tudi v primeru, če domneve insolventnosti ne bi bile urejene, zoper dolžnika kadarkoli po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave lahko vložili predlog za začetek stečajnega postopka in v njegovem okviru na druge načine dokazovali insolventnost dolžnika (na primer s pomočjo izvedenca finančne stroke). Če bi dokazali, da dolžnik ukrepov finančnega prestrukturiranja ne izvaja na ustrezen način in da dolžnik z ukrepi ni zagotovil svoje dolgoročne ali kratkoročne plačilne sposobnosti, bi sodišče zoper dolžnika moralo začeti stečajni postopek in to ne glede na to, kaj bi s tem v zvezi pričakovali drugi upniki.

Po drugi strani pa je pripisovanje izpodbojnim domnevam insolventnosti, da so te tiste, ki naj bi odločilno prispevale k možnosti ločitvenih upnikov, da ustavijo prisilno poravnavo in se nad dolžnikom začne stečajni postopek, kljub temu da morebiti izvaja katere od ukrepov finančnega prestrukturiranja, odraz nerazumevanja pomena pravnih domnev v pravnem redu. Pri domnevah insolventnosti gre le za pravni institut, ki olajša dokazovanje dejstva insolventnosti dolžnika, pri čemer pa je treba upoštevati dejstvo, da okoliščina, da je podan dejanski stan (domnevna baza) domneve sama po sebi še ne pomeni, da je avtomatično podano tudi domnevano dejstvo. Dolžnik ima namreč možnost dokazati tako, da ni podan dejanski stan (domnevna baza) domneve, poleg tega pa ima možnost dokazovati tudi, da ni podano domnevano dejstvo (insolventnost). Domneve insolventnosti tako v bistvu predstavljajo samo način delnega prenosa dokaznega bremena dokazovanja insolventnosti dolžnika, nikakor pa pri domnevah insolventnosti ne gre za pravni institut, ki bi bil odločilnega pomena, ali bo nad dolžnikom začel stečajni postopek, ali ne.

Prisilna poravnava sama po sebi ne daje nikakršnega zagotovila za upnike (ali kogarkoli drugega), da bo izvedena, če bo pravnomočno potrjena. Če bi zakonodajalec z ureditvijo prisilne poravnave zasledoval tak cilj, bi verjetno za čas do izteka izvedbe vseh predvidenih ukrepov po pravnomočno potrjeni prisilni poravnavi določil procesno oviro za vlaganje predlogov za začetek stečajnega postopka (ki je ZFPPIPP seveda ne vsebuje), po drugi strani pa ne bi določil domnev insolventnosti iz 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, ki olajšujejo procesni položaj upnikov za vlaganje predlogov za začetek stečajnih postopkov nad dolžniki, pri katerih so bile pravnomočno potrjene prisilne poravnave.

Ustavno sodišče RS je kot dodaten razlog, zakaj naj ločitvene upnice v konkretnem primeru ne bi bile upravičene predlagati začetek stečajnega postopka nad dolžnikom, prepoznalo tudi v pravilih 152. člena ZFPPIPP, ki ne dovoljuje hkratnega vodenja postopka prisilne poravnave in stečajnega postopka, ki daje prednost postopku prisilne poravnave in po katerih se v primeru, če se postopek prisilne poravnave konča z njeno pravnomočno potrditvijo, upnikov predlog za začetek stečajnega postopka zavrže. Sklicevanje na pravila 152. člena ZFPPIPP je pomembno samo za obdobje od uvedbe (prvi odstavek 152. člena ZFPPIPP) do pravnomočne potrditve prisilne poravnave (sedmi odstavek 152. člena ZFPPIPP), nikakor pa ni pomembno za obdobje po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave. Tako pravila 152. člena ZFPPIPP v ničemer ne ovirajo možnosti upnikov, da po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave nad dolžnikom predlagajo začetek stečajnega postopka, če dolžnik kljub potrjeni prisilni poravnavi ni odpravil vzrokov insolventnosti ali če na primer ne izvaja ukrepov finančnega prestrukturiranja. Kot rečeno, je zakonodajalec prav za pravne položaje, ki nastanejo po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave, v 2. točki drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP uredil posebne domneve trajnejše nelikvidnosti.

Ustavno sodišče RS je v nadaljevanju pojasnilo, da bi ločitveni upniki sicer imeli možnost sodelovati v glavnem postopku prisilne poravnave, v okviru katerega bi po prijavi terjatev in s tem pridobili aktivno legitimacijo tudi na primer za vložitev ugovora proti vodenju postopka prisilne poravnave po 172. členu ZFPPIPP, poleg tega pa bi po stališču sodišča ločitveni upniki s podzavarovanimi terjatvami v postopku prisilne poravnave prijavili nezavarovani del terjatev in s tem delom glasovali o prisilni poravnavi (pri tem se je Ustavno sodišče RS oprlo na sodno prakso Višjega sodišča v Ljubljani iz leta 2013, po kateri so upniki

podzavarovanih terjatev v postopku prisilne poravnave bili upravičeni prijaviti nezavarovani del terjatve in v tem delu glasovati o potrditvi prisilne poravnave).¹³⁴ Sklepi Ustavnega sodišča RS v tem delu za konkretno zadevo niti niso bistveni, saj ni posebej pomembno, kakšne pravice naj bi ločitveni upniki v postopku prisilne poravnave imeli. Ločitveni upniki so namreč predlog za začetek stečajnega postopka vložili več kot 2 leti po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave nad dolžnikom iz razlogov, ki so na strani dolžnika nastali po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave, zato ni posebej pomembno, kakšne možnosti naj bi ločitveni upniki imeli v okviru postopka prisilne poravnave.

Ustavno sodišče RS je na podlagi sklepa, da sta bili v postopku pred rednimi sodišči izdani arbitrarni odločbi, nadalje sklepalo, da bi naj odločbi posegli v upravičena pričakovanja pritožnic kot družbenic dolžnika, saj naj bi pritožnici upravičeno pričakovali, da bosta svoje pravice lahko izvrševali vsaj v času izvajanja ukrepov finančnega prestrukturiranja v skladu s pravnomočno prisilno poravnavo. Drugi pritožnici, GRATEL, pa naj bi bilo z začetkom stečajnega postopka poseženo v pridobljeno pravico do plačila njenih terjatev v višini 44 odstotkov do leta 2021, ki jo je pridobila na podlagi pravnomočno potrjene prisilne poravnave, v stečajnem postopku pa naj bi bila poplačana pod drugačnimi pogoji. Vse navedeno naj bi utemeljevalo kršitev pravice do zasebne lastnine iz 33. člena Ustave.

Ustavno sodišče RS je nato na podlagi prvega odstavka 60. člena ZUstS samo odločilo o pravici, na način, da je razveljavilo sklepa Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 in sklep Vrhovnega sodišča RS opr. št. III Ips 75/2016 z dne 11. 8. 2016 ter potrdilo sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015. Pri odločitvi o pravici pa je Ustavno sodišče RS spregledalo, da so se predlagatelji v svojem predlogu za začetek stečajnega postopka oprli tudi na domnevo trajnejše nelikvidnosti iz tretje alineje 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Okrožno sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015 domnevne baze omenjene domneve ni ugotovilo, kakor tudi ni ugotovilo obstoja domnevne baze domneve trajnejše nelikvidnosti iz druge alineje 2. točke drugega odstavka 14 člena ZFPPIPP. Predlagatelji so s pritožbo uveljavljali napačno odločitev sodišče glede obeh domnev in (ob drugem odločanju o pritožbi) je Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. III Cpg 1756/2015 z dne 4. 3. 2016 ugotovilo obstoj domnevne baze in domnevanega dejstva (insolventnosti) domneve po drugi alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP, zato se s pritožbenimi navedbami glede domneve trajnejše nelikvidnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP sploh ni ukvarjalo. Pri tem ne smemo pozabiti, da je Višje sodišče v Ljubljani s sklepom opr. št. Cst 456/2015 z dne 5. 8. 2015 (ki je bila pozneje razveljavljena z odločbo ustavnega sodišča št. Up-653/2015 z dne 22. 9. 2015), ko je prvič odločalo o pritožbi zoper sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani opr. št. St 2340/2014 z dne 22. 6. 2015, ugotovilo obstoj domnevne baze domneve trajnejše nelikvidnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP. Odločitev Ustavnega sodišča RS o pravici je torej predlagateljke prikrajšala tudi za pravico do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave RS, saj o pritožbi glede domnevne baze domneve trajnejše nelikvidnosti po tretji alineji 2. točke drugega odstavka 14. člena ZFPPIPP ni bilo odločeno. Ob navedenem se očitki Ustavnega sodišča RS o očitno napačnih in arbitrarnih odločitvah sodišč redne pristojnosti pokažejo še za toliko bolj neutemeljene.

4. Sklepne misli

Prikaz pravno pomembnega dejanskega stanja v zadevi T – 2 in odločb, ki so bile na tej podlagi izdane, po eni strani kaže, kakšne težave imajo lahko sodišča pri razlagi domnev insolventnosti po ZFPPIPP, zlasti, ko so soočene s primeri, na katere vpliva več spremenjenih pravnih režimov, ki ga uvajajo različne novele ZFPPIPP. K pravni varnosti in predvidljivosti bi gotovo pripomogla okoliščina, da bi bila zakonodaja bolj stabilna in ne bi bila deležna tako pogostih in številnih sprememb, ki sodni praksi ne dajejo dovolj časa, da bi se ta oblikovala. To še posebej pride do izraza v tistih primerih, ki po svojih značilnosti odstopajo od običajnih, tipičnih in je končni rezultat odločitev pogosto nepredvidljiv.

Po drugi strani je treba opozoriti, da stabilen normativni okvir in izoblikovana sodna praksa sama po sebi še ne zagotavlja kvalitetnih in vsebinsko prepričljivih sodnih odločb. V to kategorijo žal spada tudi odločba Ustavnega sodišča RS, ki se je spustilo v materialno presojo vprašanj postopkov zaradi insolventnosti, se tako postavilo v vlogo sodišča redne pristojnosti in s tem prekoračilo svojo ustavno vlogo, poleg tega pa je zavzelo tudi očitno napačna materialnopravna stališča, ki odpirajo številne nejasnosti in resna konceptualna

¹³⁴ Sklepi Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. Cst 48/2013 z dne 20. 2. 2013, opr. št. Cst 151/2013 z dne 25. 4. 2013 in opr. št. Cst 259/2013 z dne 16. 7. 2013.

odstopanja od temeljev stvarnega in obligacijskega prava. Ob tem pa je zaskrbljujoča tudi strokovna ravan razumevanja institutov prava zaradi insolventnosti, ki izhaja iz obravnavane odločbe Ustavnega sodišča RS.

V pravnem redu, kjer velja vladavina prava, je odločbe sodišč potrebno spoštovati, v ta okvir pa spada tudi omenjena odločba Ustavnega sodišča RS. Odlika prepričljivih in dobro argumentiranih odločb je, da z močjo argumenta učinkujejo tudi v drugih primerih na način, da se je nanje uspešno mogoče sklicevati tudi izven okvira zadev, v katerih so bile izdane. Po drugi strani pa odločbe, ki niso prepričljive in dobro argumentirane, učinkujejo predvsem v okviru konkretnih zadev, glede katerih so bile izdane. Obravnavana odločba Ustavnega sodišča RS spada v slednjo kategorijo, kar narekuje razlago njenih učinkov zgolj v konkretni zadevi. V nasprotnem bi to namreč privedlo do postopnega razkroja temeljev prava zaradi insolventnosti in do situacije, ko bi bili upniki bistveno bolj previdni pri podpori prisilnih poravnav, kar bi vodilo do tega, da bi bistveno več dolžnikov namesto da bi dosegli uspešno finančno prestrukturiranje v okviru postopka prisilne poravnave in nadaljevalo s poslovanjem, končalo v stečaju. To pa gotovo ne bi smel biti cilj insolvenčnega prava.